

BONA PAU

PREMSA
COPADA

Nº. 545 - Any XLVI - MONTUÏRI - JULIOL - 1998

El Bisbe va impartir el sagrament de la confirmació a 26 joves montuïrers

Alguns nins de 1ª Comunió precedien la custòdia a la precessó del Corpus

Així ha romàs la capella després de la restauració del tanadori del cementiri

Prest serà realitat el museu de Son Fornés

Les obres d'empedrat fan el carrer major intransitable

El carrer de Bonavista com la resta del poble gaudirà de noves voravies.

Donants de Sang

L'equip mòbil del Banc de Sang de Balears vendrà a Montuïri dimecres dia 8 de juliol per fer una col·lecta de sang en el Consultori Local de les 19 a les 22 hores.

Homenatge al donats de sang majors de 65 anys

Per altra part la Germandat de Donants de Sang té previst retre un homenatge als donants majors de 65 anys en reconeixement de la seva labor humanitària. Els interessats han de passar a apuntar-se a les oficines del Ajuntaments o bé a l'ATS abans de dia 12 de juliol.

BONA PAU

Montuïri

Director: Onofre Arbona Miralles

Redactor en cap: Gabriel Gomila Jaume

Redactors i col·laboradors:

Joan Miralles i Monserrat, Catalina Sastre Pericàs, Mateu Rigo Bonet, Guillem Mas Miralles, Miquel Martorell Arbona, Gaspar Socias Mora, Antoni Mateu Socias, Onofre Torres Ramis, Melclor Nicolau Jaume, Antoni Mesquida Llinàs, Joan A. Payeras Ramonell, Joan Barceló Cerdà, Catalina Barceló Mayol, Josep Oliver Verd, Rafel Pons Mairata i Felip Munar i Munar.

Administració: Martí Ferrer Sampol

C/ Es Pujol, 5 - 07230 Montuïri - Tlf. 64 66 93

Imprimeix: Tirrena, S.A. Manacor

Depòsit legal: PM 133 - 1958

Nota: Les opinions aparegudes en els articles firmats, sols són atribuïbles als seus autors.

ES GRAONS

Neteja

La neteja dels carrers que fan moltes dones -i algun home- perquè no s'escampi la pols que es produeix a conseqüència de la construcció de les noves voravies és un fet alabable. Fins i tot ja n'hi ha que abans que estigui enllestida del tot -la que passa per davant ca seva- li han "donat" aigua i granera.

Incongruent

Va sorprendre i causà estrayesa que el bolletí informatiu publicat per l'Ajuntament s'hagués editat en dues llengües. En aquestes altures i després d'anys de lluita per la normalització lingüística són molts el qui consideren fora de lloc aquesta norma. I per altra part l'Ajuntament s'hagués pogut estalviar la meitat.

BREUS

Neteja de Son Fornés

Durant els dies 15 al 30 d'aquest juliol i amb un pressupost de 500.000 pessetes, 15 universitaris de Catalunya, Euskadi i Madrid netejaran el poblat talaiòtic de Son Fornés. Aquest és el primer camp de treball que s'organitza per millorar l'aspecte del poblat d'ençà que l'any 1988 s'acabaren les excavacions.

Logotip dels 700 anys

L'Ajuntament de Montuïri ha establert un premi de 100.000 pessetes per al guanyador del concurs "Logotip dels 700 anys". Un dibuix que haurà de representar la imatge i l'esperit del poble i es representarà a tots els actes i documents. El termini acaba el 15 de juliol.

Prensa Forana

A l'Assemblea General extraordinària celebrada a la seu social de Sant Joan, el passat 4 de juny fou tornada reelegir per un període de 3 anys la mateixa junta directiva de l'Associació de Premsa Forana. Els càrrecs romangueren així distribuïts: President, Miquel Company (*Mel i Sucre*, de Sant Joan); Vicepresident, Magí Ferriol (*Fent Carrerany*, de Mª de la Salut); Secretari, Jaume Taberner (*d'Ariany*); Tresorera, Maria Galmés (*de Flor de Card*, de Sant Llorenç) i Vocals, Joana Mora (*de Llum d'Oli de Porreres*) i Gabriel Mercè (*de Veu de Sóller*).

Fe d'errades

El mes passat i en aquesta mateixa columna, el segon breu deia "Els batles que permetin olors il·legals seran denunciats", quan havia de dir: "Els batles que permetin obres il·legals seran denunciats". Un acord pres per ADM (Associació per a la Defensa de Mallorca), els objectius de la qual són: 1r) Defensar els drets col·lectius i tradicionals dels mallorquins sobre el territori. 2n) Denunciar i combatre qualsevol postura i acció que pugui lesionar-los. 3r) Cercar i potenciar solucions alternatives econòmiques i socials que els garanteixin, i 4t) Lluitar per al seu reconeixement legal.

Dos dits de seny

Acalorament

No és necessari esser de molta edat per haver estat testimonis de fortes discussions entre dues o més persones, debats que a vegades han arribat a assolir un to excessivament viu. Cas que de tant en tant es dona quan alguns o tots les qui estan parlant han arribat a excitar-se, fins al punt que no saben ben bé allò que diuen.

Idò bé, quan ens trobam amb algú que està acalorat és molt millor fugir-li de davant que no ficar-se amb la seva conversa, perquè si en aquest moment llança qualque expressió violenta, és molt possible que no ens caigui bé i nosaltres li contestem de la mateixa manera. I si aquest fet arribàs a succeir s'ha d'anar de prim compte en no amollar la brida a les nostres respostes, ja que és quasi segur que la conversa acabarà malament. Sobretot ens hem de guardar bé de no contestar, perquè en aquestes ocasions generalment un no sap molt bé tot quan fa o què diu. Duit de seu orgull, aquell que està frenètic molt fàcilment podria irritar-se i possiblement es venjaria en excés, cometria injustícies, i nosaltres —els qui ens hem ficat allà on no ens afectava— en seríem víctimes innocents.

Quan un respon no ha de perdre mai el domini de si mateix, ja que les paraules són ràpides i incontrolades i les precipitacions poden ser impropis o temeràries. I si es parla d'una altra persona ens podria causar efectes no desitjats. És possible que la rapidesa en què surten les paraules quan hi ha tempesta en el cor, poden superar la velocitat de la ratxa de vent que precedeix el mal temps.

És propi dels violents suscitar exclamacions o clams que pertorben l'ordre que ha de guardar tota persona de seny.

Salomé

A la recerca de la nostra identitat

La celebració a Montuïri dels 700 anys de la seva fundació hauria de ser un memorable esdeveniment que servís no sols per unir més tots els montuïrers, tant els qui viuen a la vila com aquells escampats per altres indrets, com també i d'una manera particular per descobrir i fonamentar la pròpia identitat, la manera de ser, la personalitat i les característiques que fan que la comunitat dels qui se senten fills o components del nostre poble puguin conèixer i identificar l'evolució soferta al llarg d'aquests 700 anys, de la qual ha esdevingut una determinada peculiaritat de ser del montuïrer actual.

I en aquesta commemoració —com si fos un esdeveniment familiar pròpiament dit— s'hi haurien de sentir compromesos tots —els d'aquí i els de més enfora, montuïrers tots— i aportar aquest any i mig que manca per al començament, idees, suggerències i col·laboració a fi que aquesta remembrança sortís lluída, no sols en festes populars més o manco ressonants, sinó també en el coneixement de tants de béns, valors i idiosincràsia heretats dels nostres avantpassats, tots els qui aquí han viscut al llarg dels passats 700 anys.

La comissió capdavantera immersa en la recerca d'aquesta pròpia identitat, va suggerir una llarga sèrie d'actuacions a la primera de les quals ja s'ha posat fil a l'agulla, com és la convocatòria d'un concurs públic per a l'elaboració d'un logotip, distintiu gràfic que donarà caràcter a l'esdeveniment i serà d'ús general.

Altres idees també han sortides, com són la publicació d'un llibre de l'arxiu de Montuïri, la reedició actualitzada del llibre dels carrers de Montuïri, l'edició d'un llibre sobre l'evolució antropològica de la població de Montuïri, l'elaboració d'un cronicó de la història del nostre poble, l'edició d'un llibre sobre Montuïri en imatges, la publicació d'una història de Montuïri en còmics per als alumnes, l'edició d'una col·lecció de monografies sobre flora, fauna, geologia, patrimoni, arqueologia, toponímia, possessions, etc. de Montuïri, la publicació d'una història de l'església de Montuïri, l'edició del llibre "Montuïri i el seu entorn - segles XIII i XIV", de Catalina Verger, guanyador del "Concurs d'Investigació 1997", l'elaboració d'un conjunt d'itineraris culturals (uns per dins el poble i altres per fora vila), la posta en marxa del museu arqueològic de les troballes de les restes de Son Fornés, la recopilació de llegendes, de llocs emblemàtics... i altres actuacions que sorgesquin amb el pas del temps.

Possiblement no es puguin dur a terme totes aquestes iniciatives, però si l'empresa s'agafa com una cosa pròpia de tots aquells que poden i volen, sense distinció de classes ni d'ideologies, es podria assolir una celebració digna mitjançant la qual es posaria de manifest la identitat d'un poble i els seus habitants, esdevinguda al llarg dels passats 700 anys.

O. Arbona

La processó del Corpus, com altres celebracions litúrgiques, daten de temps immemorial

Consideracions entorn a l'edició dels premis literaris

D'entre les presentacions i introducció que figuren al començament d'aquest volum cal esmentar el comentari de n'Antònia Garcia Pocoví, ja que dóna una visió de conjunt dels contes, sense descobrir-ne l'anècdota, però sí el seu contingut intern, el seu sentit. Crec que aquesta visió de conjunt és oberta. Vull dir que l'autora de la introducció deixa ben practicable la possibilitat de trobar-hi noves suggerències i nous sentits a les diverses captacions i sensibilitats dels diferents autors. A més manifesta l'orgull que el concurs col·labori en la tasca de divulgació cultural, no de la cultura *in genere*, sinó, i l'autora ho escriu amb totes les lletres, de la nostra cultura. Tota divulgació cultural, també la de les grans cultures, és noble, positiva, benefactora, útil, necessària. Però la de les cultures minoritàries com és la nostra, és, a més, imprescindible i, per navegar tantes vegades contra corrent, heroica.

Fills d'una raça dreturera i forta que unia el seny amb l'ímpetu, no renegueu de vostra sang. Oprobi pel fill que n'és apòstata!

No renegar, no esser apòstata és difícil, i no perquè s'hagi de lluitar contra gegants quixotescos inexistents, sinó perquè s'ha de lluitar contra el dia a dia del què diran, la rialleta autosuficient i burleta, la moda, l'exclusiu sentit funcional, la covardia disfressada d'educa-

ció, l'esperit comodívol, el col·laboracionisme, la ignorància amb la seva seqüela immediata i connatural, el desamor, el tristíssim i antinatural desamor de la cultura pròpia. Només he citat entrebancs que sorgeixen des del nostre interior personal o territorial, allà on nosaltres, si volguéssim, per ventura sense altre remei que el de fer-nos herois, hi podríem alguna cosa. Als entrebancs interiors, com tots sabem, hem d'afegir els exteriors, constants, repetitius, multiseulars.

Aquesta és la meua suggerència: Dins la nostra cadena cultural de la narració curta, del conte, que va de Ramon Llull amb el seus *eiximplis*; n'Anselm Turmeda i el poema al·legòric; Gabriel Maura i la caricatura de la realitat del seu temps; Salvador Galmés i la visió tràgica de la ruralia; més recentment el "Recull de Contes Balears" on Santiago Albertí hi diu que el conte sigui "esquer que encuriosegi una massa ampla, desveltant-hi un desig de coneixences més vastes i profundes". És dins aquesta tradició cultural que hem de situar els nostres tres contistes, tres noves anelles de la cadena. Aquestes són:

1. Pere Josep Santandreu Brunet amb "Divendres Sant": Conte, al meu parer, dins un realisme històric. Estil elegant, contingut, amb consonància amb l'anècdota narrada. Radical contrast final de-

semascarador del revés de la trama.

2. Maria Roig Martínez amb "Triomf de mig segle de callar": Pens que altra vegada es tracta de realisme històric. Narració lineal amb una el·lipsi, gràcies a la qual el pas del temps podrà midar, pesar i posar les coses al seu lloc. Dir qui és i per què.

3. Miquel Àngel Vidal Pons amb "L'encaixador": Conte, sempre només al meu parer, de realisme psicològic. Ritme complex, contrapuntístic, brodat d'una metàfora sobre la realitat i el desig. Anàlisi de la personalitat de n'Andreu, protagonista de la narració, immers en el joc de personatges que el fan i el desfan.

Els tres han estat tocats pel dit del déu de la literatura. Aquest toc és un honor i una responsabilitat. Enhorabona, autors, per l'honor. Ànim, autors, per la responsabilitat d'agafar el testimoni dels contistes de la nostra cadena cultural i transmetre'l una passa més endavant a tots nosaltres, necessitats de bellesa, d'idees suggeridores, de noves aproximacions a la veritat.

Josep Oliver i Verd

Nota.- El precedent escrit és un extracte del meu parlament de presentació del llibre.

Restaurant

PUIG DE SANT MIQUEL

**Cuina mallorquina
Forn de llenya**

Ctra. de Manacor, km. 31 • Tlf. 64 63 14 • Montuïri

700 anys: Què hem de celebrar

Som molts d'anys, i condensar-los en uns actes serà força difícil. El director de *Bona Pau* ho deixava entreveure en el seu escrit del número passat. No només s'ha d'atendre un aspecte concret de la vida quotidiana dels montuïers, no només s'ha d'oferir una visió sincrònica d'uns moments o d'uns esdeveniments determinats que passaren fa anys. Seria ben interessant que els diversos plantejaments de la Comissió organitzadora convergissin en els mateixos objectius, i tota representació, acció, celebració, investigació, mostra, etc. s'avingués a allò que es vol transmetre. Del contrari es pot caure -amb la més bona intenció del món- en el parany d'una numeració d'actes, més o manco relacionats, un rere l'altre, sense que la idea de globalitat, de vincle indefugible, hi fos present.

És ben evident que es pot organitzar de moltes i bones maneres, i estam ben segurs que se'n triarà una que no decebrà ningú. Però sempre poden resultar interessants, si més no, de certa utilitat, alguns parers -sempre, però, amb la manca d'una visió ampla, només amb l'aportació parcial; la Comissió serà l'encarregada de fer encaixar, si ho troba escaient, les diferents contribucions- que, de manera individual, poden ajudar a confeir el motlle de la celebració.

Al nostre parer, seria ben interessant que, una vegada acabades les commemoracions, la gent de Montuïri, els homes i les dones que hi viuen, s'adonassin del que són, del que fan, del que pensen, del que han arribat a esdevenir com a col·lectiu, amb la visió diacrònica d'una vida que començà ara fa set-cents anys. I a una vida de set-cents anys hi trobam de tot: pors, angoixes, tristors, penúries, vileses..., però també alegries, festes, creences, balls, invencions, art..., i la vida diària, pura i dura. I tot, agombolat d'una manera especial, d'una manera tan peculiar i pròpia, que fa que qualsevol altre poble, amb esdeveniments semblants, hagi esdevingut amb un tarannà ben diferent, amb una visió distinta del món que l'envolta, amb una forma singular de reaccionar davant segons quines actituds. En definitiva: aconseguir que les persones que han tret motlle a la idiosincràsia montuïrera s'hi sentin reflectides.

Però a més -i aquí potser hi hagi la gran dificultat-, es tracta d'aconseguir un equilibri que defugi el xovinisme barroer,

o el localisme folklòric: Montuïri no és cap illa, no és cap col·lectivitat -ni ho ha estat mai- tancada, ans al contrari: és un poble obert, que es relaciona amb les altres contrades, que ha confeit un esperit col·lectiu i de participació que no pot deixar de constatar-se en els actes commemoratius. Cal que les accions desprenquin realisme vital, i no un fals patriotisme xacrós. Perquè, en definitiva, el que se celebrarà és, també, un poquet de la història de tots i cada un dels mallorquins i mallorquines que vivim en aquesta illa, una història que -vulguin o no, per molt

d'autoodi que s'hagi congriat, per molt que ens hagin volgut amagar la nostra història- prengué cos i forma a partir de l'any 1229. Per això remarcava la importància de trobar aquest equilibri entre el que és estrictament montuïrer i el que ens pertany a tots els mallorquins.

Estic ben segur que aquest esdeveniment ens servirà per conèixer-nos a tots un poquet més: ens ajudarà a explicar-nos moltes coses que, potser, no ens havíem aturat a pensar mai, o ens pensàvem que les fèiem d'aquesta manera perquè sí, sense que hi pogués haver una explicació raonada i fonamentada. També és veritat que depèn -si més no un poquet- de cadascú de nosaltres.

Felip Munar i Munar

OMEGA

Cindy Crawford's choice

New Constellation

OMEGA

The sign of excellence

Joyeria *Fermin*

El 700è aniversari de la fundació de Montuïri

Un esdeveniment per a tot el poble

Dia 13 de juny i prèviament convocada per la Comissió organitzadora dels actes que s'han de dur a terme amb motiu dels 700 anys de la fundació de Montuïri, es tengué una reunió informativa a l'Ajuntament i també de presa de contacte amb la gent interessada en aquesta celebració. I Joana Mª Palou a manera de presentació féu el següent parlament:

L'any 2000 se'n compliran 700 de l'existència de Montuïri com a vila. això és, commemorarem que l'any 1300 el rei en Jaume II va atorgar la carta de poblament, el permís fundacional d'un nou poble; segurament a partir d'una petita alqueria on s'aixecava l'església parroquial de Santa Maria, dins l'antic districte islàmic de Montuïri.

L'ocasió és ben assenyalada i per això l'Ajuntament ens ha demanat que preparam la celebració. Des de la primera reunió que tenguérem, va ser ben clar que no pot ser de cap manera una celebració elitista, només d'alguns o que tenguí un sentit exclusivament historicista. És un aniversari important del poble i és tot el poble que l'ha de celebrar i d'una manera diversa. Per això vos hem convocat, perquè entre tots cerquem la manera més adient i ample de festejar l'existència de la nostra vila. La comissió va proposar ja que a partir d'ara i fins l'any 2001, totes les activitats culturals que se celebrin sien sota el signe de la celebració.

Tan sols a manera de suggeriment i d'inici de la conserua d'anit, proposaria que els actes específics s'estructurassin en tres grups o capítols:

- Conèixer Montuïri.
- Divulgar Montuïri.
- Celebrar Montuïri.

El primer capítol, **conèixer Montuïri**, seria perquè es fes un estat de la qüestió, un recompte del que sabem o no sabem de la vila, de manera que persones particulars o col·lectius, segons l'interès, afició o preparació de cadascú, puguin anar estudiant, recollint, recordant diversos aspectes puntuals o generals: tradicions, llegendes, qüestions històriques, artístiques, religioses, econòmiques, lingüísti-

Un montuïrer escalfant-se al costat d'una foganya que a principis a segle tenien a Can Ferrando. Aquesta bella i antiga fotografia ens dóna una idea de com eren i anaven vestits els nostres avantpassats, com també ens indueix a la recerca dels diferents aspectes propis durant els 700 anys d'existència del nostre poble

ques, etc. Per exemple, si hi ha algú aficionat al cinema podria recollir una petita història del cinema a Montuïri; els caçadors podrien recollir des de sistemes de caça, armes, paraules relacionades amb la seva afició, etc.; als qui els agradi la història podrien estudiar un o diversos aspectes; els que s'estimen més l'art o el patrimoni podrien inventariar, catalogar o estudiar des de certs elements fins a col·leccions interessants; els mestres poden estudiar aspectes pedagògics; altres poden recollir jocs o col·leccions de fotografies o estudiar la flora o la fauna o la geologia o la música o els oficis... Dit això sols a manera d'exemple i ben entès que tothom que participi en aquesta empresa ho ha de fer com pugui, comptant si és necessari amb l'ajut d'algú. Per això crec que seria interessant que la comissió pogués tenir un registre de treballs proposats i en curs i posar en contacte les persones que estiguin interessades en temes o aspectes relacionats.

El segon capítol, **divulgar Montuïri**, seria per donar a conèixer tot quant es recolleix en el primer apartat i també certs aspectes ja coneguts. Aquí d'una

banda s'hauria de pensar en unes línies editorials –tradicionals o digitals– on es publiquin tots els estudis que es duguin a terme amb les característiques adients, col·leccions, fascicles, llibres, etc. D'altra banda es podrien fer visites organitzades, excursions pel terme, preparades per distints grups, sien escolars, adults, familiars, etc., per conèixer la vila i el terme: jaciments arqueològics, possessions, coves, camins comunals, la flora, els torrents, l'església i el patrimoni eclesiàstic, els carrers, etc.

El darrer capítol, **celebrar Montuïri**, seria constituït per activitats festives i públiques preparades específicament per commemorar el 700 aniversari de la creació de la vila: berbenes, excursions, festes i celebracions que entre tots se'ns ocorrin.

Aquestes propostes generals són tan sols un punt de partida per iniciar la discussió i per incorporar suggerències. Crec tanmateix que la commemoració ens ha de servir per recapitular sobre el què som, com ho hem arribat a ser, on anam o què volem ser i sobretot per celebrar què som.

J^a Mª Palou

S'ha dit que...

□ Va per llarg es tema de menysprear-se es polítics. En es ple de dia 9 es de s'oposició tractaren es de s'equip de govern i en particular es batle, d'especuladors i en particular de "promoure negocis immobiliaris bruts". Ramonell els va replicar -dos dies després, per *Última Hora Ràdio*, ja que no havia pogut esser al ple- dient: "són uns covards que intenten fer política a costa des batle i això no les surt bé". Es dia que tot s'hagi aclarit -diu es poble- es veurà qui té sa raó.

□ Per tot arreu se senten queixes de sa mala qualitat des "bordillos de ses aceres". "Lleven ses peces bones i en posen de dolentes", diuen. Es fet cert és que de ses que han posat ja n'hi ha d'espenyades i ses que hi eren, ja feia molts d'anys i sa majoria no s'havien rompu-des.

□ En es "blavet" de ses nostres padrines ara li diuen "*Deixan energia azul*".

□ S'ex-entrenador del Madrid quan se'n va anar va dir: "*Me voy con la cabeza alta i la conciencia tranquila*". Però li faltava dir: i amb sa bossa plena.

□ Amb lo de s'Euro s'aclariran es milionaris, perquè per esser-ho hauran de tenir 86 milions de pessetes.

□ Aquest "Pla Mirall" no s'acaba d'entendre, perquè aquesta balquena fa por. Altra cosa seria si es veiés una mica d'organització.

□ Devem tenir un super batle, perquè també es diu que el faran director general d'Obres Públiques. Aquesta democràcia duu això; coses que no s'expliquen.

□ A ses medicines i es tabac abans d'emplear-los s'hauran de bufar i així els fugirà sa pols.

□ Quan se fa s'hora d'abonar sa declaració de renda i un veu sa manera com es fan mal bé es doblers, es contri-buent agafa una bona empenyadura.

□ Sembla ser que un montuïrer es presenta a president de sa Comunitat Autònoma. Diuen ets entesos: "Déu mos trobi confessats"

□ Hi ha metges que passen més temps en congressos que a cuidar es seus malalts.

□ Un municipal llaurava es carrer Major. Diuen que per sembrar-hi carbasseres de cabell d'àngel i així es veïnats hi podran fer sa seva confitura.

□ Mai s'havien vist tantes graneres pes poble. Si ara un muntava aquí una fàbrica d'aquests articles es faria ric.

□ Sa pantalla gegant que posaren en mig de plaça no fou suficient perquè Espanya guanyàs es partit de torn.

□ Molta gent no comprèn per què s'Ajuntament no ha aprofitat s'oportunitat, essent que feien totes ses voravies noves, d'enterrar es cables aeris que tan

lleig fan pes nostres carrers.

□ Com tampoc no entén per què amb sos montuïrers que hi ha al capdavant de sa Conselleria de Foment, com encara no s'ha asfaltat es carrer de Palma.

□ Es "Pla Mirall" ha aixecat es trespol de certs carrers que sols feia poc més d'un any que s'havien asfaltat. Ara sa gent no sols es queixa per ses molèsties, sinó també per ses despeses de doblers, de tants que se n'han tudats.

□ Es qui enguany vagin a nedar a sa piscina municipal han d'estar disposats a rebre pols de ses obres des restaurant que s'edifica an es costat. Ja ho diuen: "Qui no vol pols..."

□ Sa majoria de montuïrers considera innecessari i improcedent que es boletí municipal s'editi en dos idiomes. Com si es montuïrers no entenguéssim sa nostra llengua!

En Xerrim

Super Montuïri
.....
Extens assortit
.....

Gran varietat de productes d'alimentació

Peix congelat • Carnisseria

Xarcuteria • Fruita i verdura

"Panaderia" • Pastisseria • Rebosteria

Servei a domicili

C/ Es Dau s/n

Tlf. 64 67 60

Montuïri

L'Ajuntament informa

Resum de l'acta de la sessió plenària ordinària celebrada el 9 de juny de 1998

Comunicacions de batlia

Havent-se contractat una persona externa a Montuïri per als serveis de publicitat, a instància del PSOE i del PSM el batlle accidental (per absència del batlle) donà complides explicacions.

Una vegada adquirit un vehicle per a Serveis Socials el PSOE demana que aquesta circumstància consti retolada a l'esmentat vehicle.

Efectuat l'estudi econòmic, es demana (PSOE) si es considera viable la sortida del Consorci, vista la dificultat de la indemnització econòmica que reflexa.

S'ha fixat per al proper dia 21 de juliol la visita oficial a Montuïri del President de la Comunitat Autònoma.

En relació a la liquidació del pressupost de 1997, Servera (PSOE) protesta pel resultat que reflexa i sol·licita la possibilitat de cobrir el romanent.

Venda de terreny, Carrer des Forn

Davant la decisió de vendre el terreny adquirit per a vivendes socials, els grups del PSM i PSOE demanen modificació del preu de venda, 35.000.000, ja que consideren que s'ha revaloritzat. Per unanimitat s'acorda: a) alienar aquest bé patrimonial; b) demanar l'autorització pertinent; c) constituir una comissió amb representants dels partits de l'oposició; d) destinar els recursos d'aquesta venda a l'adquisició d'un solar per a oficines municipals.

Adquisició carrer Major, 2

Una vegada llegida i debatuda la proposta, s'acordà per unanimitat adquirir el solar del carrer Major nº 2, una vegada habilitada la partida, per un import màxim d'entre 30 i 35 milions de pessetes, i delegar en la comissió establerta en el punt anterior la competència per a la seva tramitació.

Oferta pública de feina

Amb 5 vots a favor (PP) i 5 abstencions (PSM i PSOE) s'aprovà l'oferta de feina per a personal de l'Ajuntament per a 1998, per a funcionaris de carrera.

Atorgament de poder general per a plets

S'acordà per 5 vots a favor (PP) i 5 en contra (PSM i PSOE) conferir poder general per a plets als procuradors i lletrats que s'especificuen.

Mocions de PSOE

A- Davant la forta demanda per poder comptar amb piscina climatitzada, es va debatre el tema i s'acordà per 5 vots a favor (PP) i 5 en contra (PSM i PSOE) determinar el cost per realitzar les obres de transformació en piscina climatitzada coberta i negociar amb el concessionari si vol finançar part de la despesa i negociar si interessa fer-la segons el cost a assumir per l'Ajuntament.

B- Es demana: a) una relació actualitzada dels possibles creditors que té l'Ajuntament, b) relació detallada dels costos salarials de tot tipus de contractes, c) relació de pagaments realitzats per la Regidoria d'Acció Social en els tres darrers anys, d) còpia dels projectes del Pla Mirall. Com que no volen informació de paraula se'ls prepararà i repartirà degudament.

C- Sobre l'abocament d'aigües no depurades de la depuradora al torrent de Pina es proposà i s'acordà per unanimitat demanar explicacions a l'IBAVI i instar-li que efectuï l'anàlisi permanent i que s'emprenguin les mesures oportunes per determinar la procedència de les matèries contaminants.

D- Contemplar a les NNSS la construcció d'una ronda de desviament del trànsit Son Manera-Sa Torre-Carretera de Manacor. La urgència de la moció fou denegada per 3 vots a favor (2 del PSOE i 1, Nicolau, del PSM) i 6 vots en contra (5 del PP i 1, Ginard, del PSM).

E- En vista de les obres en construcció del bar-restaurant i el risc d'accidents i contaminació de l'aigua, es proposa paralitzar aquestes obres de construcció des del 15 de juny fins al 1 de setembre. Moció denegada per 4 vots a favor (PSM i PSOE) i 5 en contra (PP).

Precs i preguntes

PSM

1- P: Referent a les obres de les voravies es va xerrar amb el batlle per soterrar la instal·lació elèctrica. En té coneixement l'equip de govern?

R: No, el projecte no s'ha inclòs.

2- P: Les voravies tenien un valor per a Montuïri. N'hi ha 16 km. i a una mitja de 1.500/1.200 pts. és un diner a tenir en compte. Si van a l'abocador seran 16 milions que es tiraran. Hi ha gent que se'n duu les de davant ca seva.

R: El batlle va dir que es guarden a la gra-vera de Pola.

3- P: Demana informació sobre els rebuts de cotxe que es presenten de baixa amb recàrrec a l'Ajuntament.

R: Es retorna al sol·licitant la part conforme a llei.

4- P: Per què es tanca el carrer d'Es Dau. Considera que l'actual empedrat és lleig.

R: Es tanca a les hores corresponents als horabaixes perquè hi ha nins i nines que juguen.

5- P: Quan estaran arreglats el camins?

R: Ara s'hi desenvolupen determinades actuacions.

6- P: S'ha llegit als diaris que a Ràdio Murta es donaran 15 minuts per a l'oposició. Ho considera poc i de mal gust.

R: Al regidor de Cultura li pareix bé.

Del PSOE

1- P: Es demana informació sobre el projecte de Ràdio Murta

R: Es contestarà per escrit a la pròxima sessió plenària.

2- P: Se sol·licita liquidació del curset i el pla d'actuacions.

R: Es volen fer activitats perquè la gent les demana i agraden. De la liquidació s'informarà a la propera sessió.

3- P: Es demana si ja s'ha pagat el monitor-socorrista de la piscina per un import de 50.000 pessetes.

R: Contesta el regidor Matas.

4- P: Es demana una millora a la placeta d'Es Dau mitjançant zones verdes i arbres.

R: Hi ha voluntat política mitjançant el Pla Mirall.

5- P: Es demana l'horari de tancada de les barreres provisionals d'Es Dau.

R: S'informa de l'horari.

6- P: Es demana un avançament de la festes d'enguany.

R: El programa encara no està acabat. Es donarà al seu moment.

7- En relació a "Montuïri 700 anys" considera lamentable que no assistís cap representant de Montuïri a commemoració de la Bula del Papa Innocenci VI. Manifestació de descontent per no haver seguit el tràmit dels Estatuts dels Cossiers en demanar-los si volien anar a ballar. Queixa per no tenir coneixement del diner aniversari de la Tercera Edat. Es consideren absurdes, pel que fa a les NNSS, la catalogació i no catalogació de certs edificis històrics-culturals.

8- Demana informació referent al nombre de solars i al d'habitatges de Montuïri.

En el cementeri es reforma el tanatori

A fi que els familiars dels difunts puguin utilitzar el tanatori en el cementeri, s'ha reformat l'antic, s'ha netejat, s'hi han posat llums i s'hi han habilitat tres espais: un vetllatori, el tanatori pròpiament dit i una capella. Allà s'hi podrà vetllar el mort mentre s'espera el moment de traslladar-lo a la tomba.

El 700è aniversari de Montuïri

Tot i que es féu molta propaganda podrien haver estat més els qui assistiren a la reunió que el dissabte dia 13 es tengué a l'Ajuntament per tal d'oferir informació i participació a la gent de Montuïri davant la celebració del 700è aniversari de la seva fundació. Els qui hi assistiren pogueren comprendre la importància d'aquest esdeveniment.

Assemblea de Joves Pagesos

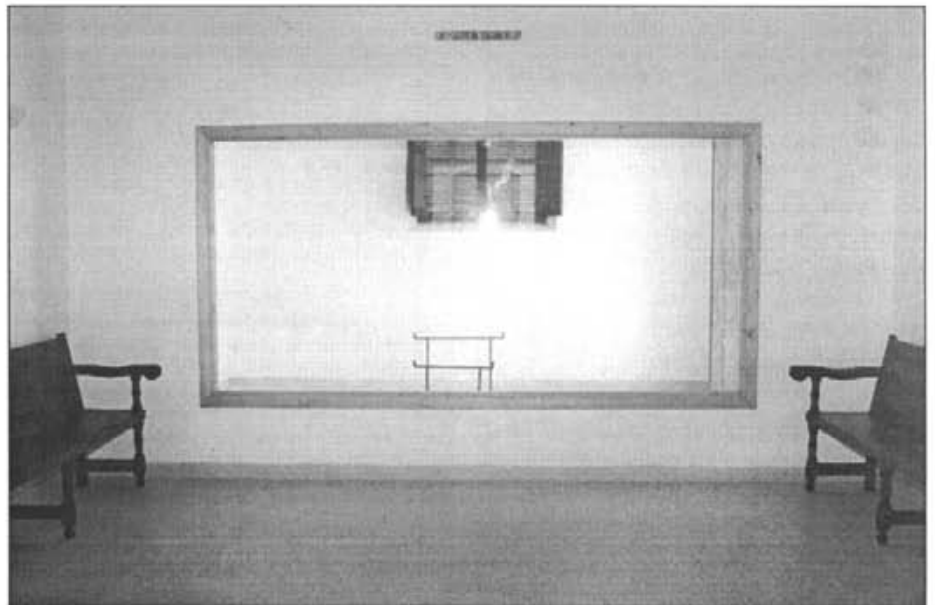
El segon dissabte del mes passat la Unió de Joves Pagesos de Mallorca va celebrar assemblea general a un restaurant de Vilafranca amb la participació d'uns 40 agricultors on s'exposaren opinions i suggerències per tal de mirar de resoldre els problemes que afecten al món rural i especialment al joves que emprenguin aquesta professió.

Nova ubicació del punt verd

El punt verd que fins ara s'ubicava a la carretera de Pina davant la Cooperativa, a principis d'aquest juliol serà traslladat al carrer des Garrover, a la zona del pes dels pores. El punt verd, diu l'Ajuntament, no és un lloc per abocar-hi fems i brutícia, sinó amb contenidors per reciclar vidre, paper i roba.

Activitats d'estiu

Per aquest estiu l'Ajuntament ha organitzat diferents activitats esportives, d'entreteniment i d'esbarjo, com són natació, tennis, voleibol, tallers de malabars, de teatre, de ràdio, excursions... La novetat d'enguany es preveu que sigui la projecció, els divendres de juliol i d'agost, de "Cinema a la fresca", a la plaça Major amb pantalla gegant.

El tanatori i vetllatori en el cementeri estan davant la capella

Camins rurals

La Conselleria d'Agricultura, Comerç i Indústria del Govern Balear ha concedit 62 milions (42 per a obres i 20 per pagar interessos d'un préstec sol·licitat per l'Ajuntament amb l'objectiu de millorar els camins de fora vila). Les obres han d'estar acabades abans del proper 31 de desembre.

Comunicació sobre Montuïri

Dins un llibre de 400 pàgines, "La transició a les Illes Balears", editat per

l'Institut d'Estudis Baleàrics, hi figura una comunicació sobre aquest fet a Montuïri, sortit de la ploma del nostre redactor Guillem Mas Miralles, el qual al llarg de 23 pàgines explica l'evolució política en el nostre poble des de començaments dels anys 70 fins a les eleccions municipals de 1983, dins un text pastat amb nombroses anècdotes reveladores d'aquell moment històric i il·lustrat amb diferents gràfics explicatius de l'ideal polític que protagonitzava la gent montuïrera aquells anys. Tot dins un llibre que especifica la recent transició política a les Illes Balears.

Seguridad y Limpiezas, S.A.

Gremio de Albañiles, 14

Tifs. 29 50 92 - 29 50 66 - 20 63 11
Pol. Son Castelló 07009 Palma de Mallorca

Miquel Mas Arbona "Saio"

Un home camperol i senzill amb nombroses aficions

Dins el mode de ser d'en Miquel Mas Arbona hi excel·leix, en primer lloc, la seva simpatia acompanyada d'altres qualitats personals. Té molt que comunicar i quan està conversant l'envaeix l'entusiasme durant el relat on sempre sol dur la veu cantant. Se li observa un cert aire categòric quan està expressant-se, amb un deix alegre i una rialla als ulls que difícilment l'abandonen. En tot el que estam acabant de dir –sense que sia un contrasentit– se li nota una serietat que aflora des de molt endins.

Afegirem que és un entusiasta de la poesia. Coneix i ha llegit nombrosos poetes clàssics i moderns. Té escrites infinitat de composicions poètiques d'una ingenuïtat i sinceritat admirables, algunes de les quals s'han publicades. Sembla que no ha de casar aquesta afició per la poesia amb les tasques de l'hort on hi treballava, però el nostre interlocutor les compaginava molt bé i al seu aire.

Té 67 anys. Nasqué a Montuiri el 22 d'agost de 1936. És el major de set ger-

mans: tres al·lots i quatre al·lotes. La petita d'elles morí als dos anys. Es casà amb Francisca Rosselló Llabrés l'any 1959. Té dos fills casats, un nét i una neta. Actualment viu al Coll den Rabassa, però molts de diumenges ve a dinar a Montuiri, amb la família, a una caseta molt confortable que té prop del nostre poble. La seva infància no fou un camí de roses. El deixarem que ens relati la seva vida dins el temps en què vivia al nostre poble.

– De nin –ens diu– com quasi tots, vaig anar a escola a Ca Ses Monges, però no m'agadava; de mode que sense pensar-hi molt em vaig canviar pel meu compte a l'Escola Pública. Havien passat dies abans que a ca meva se n'adonassin, amb la consegüent sorpresa, però vaig continuar a les Escoles. Passà un cert temps i les coses es complicaren. A ca nostra havíem de fer el cap viu; érem ja altres germans i a mi em tocà ajudar tot quan podia. Per tant, només anava tres dies a la setmana a escola; els altres, guardava les vaques que teníem o ajudava en diferents treballs de la casa.

El nostre amic està seriós quan ho conta.

– **Ens consta que eren temps difícils.**

– Per la nostra família ho eren molt. No teníem terres on pasturar les vaques i les pasturàvem per camins i torrents. La cosa

es complicà quan feren una crida prohibint pasturar el bestiar precisament pels camins i torrents del terme de Montuiri. Partírem a pasturar-les al terme d'Algaida, que està a dues passes del nostre. Anant amb els bòvids pel camí ens posaren una multa de 10 pessetes. El meu pare del disgust va estar malalt. Ara fa rialles, però llavors no eren berbes.

– **Essent el major dels germans et tocava fer el cap viu. Sortires de ca teva per fer feina?**

– Sí. Vaig estar llogat al Puig Moltó, a Can Socies i a son Coll Vell, per fer de pastor i vaquer.

– **Però tu vares desaparèixer d'entre nosaltres i t'instal·lares dins l'horta. Com fou això?**

– Sí, sí... –ens diu en Miquel amb un somriure d'aprovació–. Jo et diré: estàvem als anys cinquanta i jo festejava una al·lota, la que actualment és la meua dona. Ens casàrem l'any 1959 i passàrem a S'Hort de Son Gudí Nou, una finca situada prop de Son Ferriol.

Notam en la conversa del nostre entrevistat una certa veneració per la seva dona quan ens parla d'ella.

– **És de Montuiri, la teva dona?**

– Sí –ens diu–; és un tresor...

La cara d'en Miquel està radiant.

– El pròxim 30 d'octubre farà 40 anys que som casats. No sé que faria sense ella. Junts hem duit una existència, uns temps durs, però no ens queixam, tota vegada que dins les dificultats la vida ens ha tractat bé.

– **Canviem de tema, Miquel. Sabem de la teva afició per la poesia. Com i quan t'hi iniciases?**

Li complau la pregunta.

– Estant llogat a Can Socies sortiren les meves primeres poesies. Des de llavors ha estat la meua curolla. Però quan m'hi vaig dedicar a fons fou a partir dels 58 anys, en què, a conseqüència d'una lesió a la columna vertebral, em vaig retirar per inutilitat laboral. També tenc escrites 13 obres de teatre perquè som gran aficionat a l'art dramàtic.

– **Això és molta dedicació. Te n'han**

Papà, i tu,
què vols ser
de gran?

**PLANS
de PENSIONS
"SA NOSTRA"**

La seva resposta, en bones mans

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

representada alguna?

– No, les guard dins una llibreria. Amb el temps els meus néts o renéts ja ho trauran si convé.

– **Les activitats culturals que més t'estiren?**

– A més del teatre m'agrada molt el cinema, la música... però especialment la poesia.

– **Quins són els autors que més t'atreuen?**

– Molts. Però d'un mode especial en Machado, Campoamor, F. Garcia Lorca... aquest darrer sobretot.

– **Has publicat algun treball literari en alguna revista o diari?**

– Poca cosa. Però he col·laborat en una secció del diari "Última Hora", ja desapareguda, que es deia "Locos de amor".

– **Has dit que la música t'agradava molt.**

– Però molt. Quan era jove vaig tocar amb la banda de música de Montuïri durant 15 anys. Una vegada casat i no vivint al poble ho vaig deixar.

– **Sabem que en certa ocasió compres un lot de llibres important. Què ens pots dir del fet?**

En Miquel riu satisfet quan li anomenam aquesta adquisició.

– Sí. Vaig fer d'un sol cop una compra de llibres per valor de 160.000 pessetes. No et dic si tenc per llegir. I molt de gust que pas.

– **Alguns autors d'aquest gran paquet de literatura que compres?**

– Molts, entre ells A. Vázquez Figueroa, F. Garcia Lorca, Robin Moor...

– **Tens altres aficions?**

– Sí, però la que més m'emplé és la poesia. És una satisfacció personal extrema, que no canviaria amb cap altra.

I continua dient:

–Quan era més jove també practicava l'esport. Vaig ésser corredor de fons a peu i vaig aconseguir ésser campió militar dels 1500 metres llisos i de 300 metres obstacles. Ara, com és natural, no practico aquest esport, però camin molt.

Ens mira divertit.

– Saps –ens diu– que m'agrada molt cercar caragols. Amb una particularitat: els cont. Enguany n'he trobats més de 32.000, un per un.

– **Ens sorprens; però, on vas a cer-**

car-los?

– Per tota l'illa. Et puc dir fins i tot els més bons de Mallorca on es troben: prop del Puig Major, devora el Nuu de sa Corbata. Són grossos i gustosos.

– **Pel que dius no t'avorreixes.**

– Espera que no he acabat. M'agrada molt i em dedic a la cria de les perdius. Però no som caçador. Degut a aquesta dedicació som molt amic de l'ornitòleg Joan Mayol, el director de l'Albufera.

– **Vertaderament desenvolupes molta activitat.**

– Encara no ho saps tot. Som pescador de canya. El meu cunyat i jo amb aquest senzill ormeig pescàrem en un dia 268 oblades. Fou un rècord.

El mos miram de prim compte i quedam més sorpresos quan afegeix:

– També som pescador de pops, amb un sistema senzill que vaig idear. Entre molts que n'he pescats n'hi havia un de 5'200 quilos.

– **Descansem un poc, Miquel, i digues: com passes els diumenges?**

– Molt bé. Vivim al Coll den Rebassa on hi tenim un pis. A les 5 del matí m'aixec i cap al cafè a llegir el diari. A les 9, a missa. A la sortida, un poc de tertúlia amb els amics dins el cafè. Seguidament partesc cap a ca nostra a ajudar a fer el dinar a la meva dona perquè som un diletant de la cuina. Quan s'ha dinat no em fa gens de peresa escurar. L'horabaixa, davant la televisió amb la pel·lícula de torn.

Direm que en Miquel se sap organitzar.

– **Què has desitjat en la teva vida i no has pogut aconseguir?**

– Te'n riuràs –ens diu amb una rialla que li balla dins els ulls–, jo desitjava ésser sabater per ajudar a ca nostra...o també estudiar. No va poder ésser.

– **Què és per tu la felicitat?**

Contesta amb una certa solemnitat.

– La felicitat per a jo és l'amor, la salut, dur-me bé amb la meva dona, ajudar als fills, haver-los donat els estudis que jo no vaig poder tenir... i tot això ho tenc gràcies a Déu.

– **Aficionat a la poesia, per què no ens acomiadam amb un poema teu inèdit?**

– M'agrada molt la idea. Mira, estarà dedicat a la Verge de la Bona Pau, de la que som molt devot. Diu així:

La pau i l'amor se troben
cercant el Senyor, cercant el Senyor.
Oh Moreneta que estau
al nostre poble vetlant;
noltros 'nirem procurant
que tots "gosin" de la pau.

Fins aquí el que ens ha dit i opina el nostre entrevistat. Un home d'idees i sentiments transparents. Un montuïrer que viu enfora i estima el seu poble. No es perdria per res les fetes de Sant Bartomeu. Durant l'entrevista hi ha hagut un moment àlgid. Ha estat quan parlava de la seva família. Referint-se a la seva dona ens deia literalment: "L'estim amb locura". Aquesta exclamació espontània retrata fidelment en Miquel, l'home que ara farà 40 anys que es casà.

Miquel Martorell Arbona

Hotel Rural Es Figueral Nou Es Pati de Montuïri

Restaurant

Diligent servei

Amb totes les comoditats

Acurada atenció al client

Servei de noces i banquets

Ctra. Montuïri - Sant Joan, Km. 0'7 • Tel.: 64 67 64 • Montuïri

El gener de l'any 2000 es preveu obrir el museu arqueològic en es Molí des Fraret

La documentalista Raquel Sánchez dibuixa el material classificat i l'introdueix dins l'ordinador

Per tal de poder transmetre des d'aquí i ara el que actualment s'està fent amb el material arqueològic trobat a Son Fornés en les diferents excavacions a partir de 1975, acudirem al Molí des Fraret i allà parlarem amb Raquel Sánchez Espada, documentalista titulada per la Universitat de Barcelona, la qual va satisfer les nostres aspiracions. Aquests foren les primeres paraules de Raquel:

– Estic fent feina aquí amb el projecte de l'estudi del material que es va excavar a Son Fornés. Treball amb Silvia Gili Surinyac, qui és la doctora arqueòloga, com també amb Isabel Leon, la qual és la restauradora.

– Des de quan?

– Fa un parell d'anys que vàrem començar a Barcelona. Després vàrem venir aquí el juliol de l'any passat i actualment feim la campanya d'estudi de tot el material que es va treure de Son Fornés. Hi havia coses que ja estaven inventariades i catalogades; coses que ja s'havien començat a restaurar. I ara ja volem enllestir-ho tot.

– Quan pensau acabar?

– Tenim pensat que aquesta feina s'acabi pel pròxim desembre. Per això hem rebut subvencions diverses, des del

La documentalista Raquel Sánchez, una vegada classificat, dibuixa tot el material

Rotary Club, de l'Ajuntament... i esperam que l'any que ve es munti el museu arqueològic de Montuïri amb tot el que tenim i el que puguem obtenir.

– Ja haureu acabat la classificació?

– Sí. Anam seguint uns objectius, uns horaris, un mètode de treball i hem pensat que pel desembre ho tendrem tot acabat. Aleshores estarà tot llest per poder treure totes les capsas d'aquí, ja que mentre hi estam treballant i tenint tots

els baixos d'aquest edifici plens de material, és impossible. No ho podem dur a un altre lloc del poble perquè no hi podríem accedir amb facilitat. Quan aquesta tasca d'inventariar estigui llesta del tot ja ens dedicarem al tema del museu i posteriorment quedarà tot enllestit.

– Quan començàreu la tasca de classificació?

– Es va iniciar l'any 1995, o sia que fa gairebé tres anys. Pensem que el jaciment es va començar a excavar el 1975 i es va acabar el 1988, encara que no excavat del tot ja que encara resta moltíssim. L'any 1990 es féu una campanya de neteja en el jaciment; posteriorment començà a fer-se l'inventari i classificació del material i ho hem continuat. Ja es tenia mig fet i sols ho hem hagut d'enllestir. Llavors es va publicar una primera part del que era el jaciment, la part talaiòtica. Ara na Silvia, que és l'arqueòloga, està fent la part post-talaiòtica, que és l'altra fase que tenim del jaciment. Fa un estudi, una tipologia del material. Però això és més feina arqueològica que no de museu.

– Tot això romandrà exposat aquí?

– Hem pensat que la dinàmica assoleix tot l'edifici, encara que es reservarà una petita part com a despatx pel telè-

música bar

Ca Na Poeta

Carrer Major núm. 7 • Telf. 64 65 29 • Montuïri

fon, ordinadors, oficina, etc.

– El doctor Lull, intervén en qualque cosa?

– Ell és el coordinador des de Barcelona. Nosaltres som un equip d'investigació arqueològica, i tant si aquí hi ha na Sílvia com jo mateixa, simplement és perquè ells donen classes a la Universitat de Barcelona i no poden estar aquí. Però ells estan al corrent de tot quan passa aquí. O sia que no sols és una responsabilitat nostra, sinó que és tot l'equip que està assabentat del que passa. És per això que quan una persona hagi d'anar-se'n en podran venir altres de l'equip.

– En concret, la teva feina quina és?

– Estic controlant tot el tema de l'inventari de material. A aquest material el dibuixam, una vegada localitzat, i posteriorment l'entram dins l'ordinador. Naturalment s'escaneix prèviament i després el guard.

Posteriorment ens mostra una zona del jaciment que té guardat dins de l'ordinador, concretament la zona D-1. Allà disposa de tots els inventaris d'aquella zona i després de tots els materials classificats. Per exemple: àmfora tal, àmfora qual, ceràmica tal... I des d'aquí ja pot disposar de les peces.

– És a dir –continua–: volem tenir tot el material en el mínim espai possible. Les ara atapeïdes estanteries són o seran dibuixos, inventaris... i per manejar-ho és complicat. En canvi poder disposar d'ell dins de l'ordinador facilita moltíssim el treball de recerca. Bàsicament és la feina que ara estic fent, com també en general la meua feina.

– Aproximadament, quan podrà venir la gent a visitar l'exposició de les restes arqueològiques de Son Fornés?

– Si tot va bé i si ens donen la subvenció per muntar-lo, es pensa que el museu podrà començar a ser visitat l'any 2000.

– Abans, no?

– No. Pensem que el tema es començarà en el gener del 1999, o sia dins mig any. Llavors es disposarà d'un any sencer, més o manco, per muntar tot el museu. I de ser així, el gener del 2000 seria una bona data per descobrir i donar a conèixer la història del contingut d'aquest jaciment.

– I així coincidirà amb la comme-

Els treballs de recomposició, classificació i estudi suposen una tasca àrdua

moració dels 700 anys de Montuïri.

– Exactament.

– Cercareu més restes a Son Fornés?

– De moment, no. Es pensa que una vegada que el museu estigui en funcionament es torni fer una partida d'excavacions, perquè la idea d'aquest museu és que sia molt dinàmic, aprofitat futures excavacions, campanyes d'estudis i així la gent comprendrà la seva utilitat. Serà molt interessant amb la incorporació de nous materials. D'aquesta manera seria un museu vivent.

– I la teua companya, na Sílvia?

– Na Sílvia, per altra banda, a Barcelona treballa en la tipologia, amb uns

determinats ordinadors més potents que els que aquí disposam. O sia, treballa en Son Fornés. De la mateixa manera ambdues treballam des del juliol de l'any passat amb aquest jaciment des que hem portat les restes des de Palma i des de Ca ses Monges. Ara tot està aquí. Ja no queda res escampat. I per altra part, no s'ha perdut res.

Una tasca, la d'aquestes investigadores, que ens ajudarà a conèixer més i millor la història de Montuïri; ens facilitarà l'aclariment de certes incògnites, simplificarà la recerca de dates del temps pretèrit... tot inventariat i classificat dins el que serà Museu Arqueològic de Montuïri.

O. Arbona

Manera
MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

**FABRICACIÓ
DE
BALUSTRADA**

Magatzem i Oficina:	Tlf. Magatzem: 64 67 44
Cart. Manacor, km. 28'5	" " : 64 60 95
	" Particular : 64 61 73

07230 Montuïri (Mallorca)

Succinta història de la nostra església - II (Segles XVI, XVII i XVIII)

La construcció del campanar i de l'actual església

(Continuació)

Dia 28 de març de 1546 el Rector exposà als Jurats la conveniència de fer un retaule per a l'Altar major, proposant per realitzar aquesta obra el pintor Mateu López (pare). Es el famós retaule de Sant Pere, ara en restauració, anomenat primer de "L'Anunciació". Fou beneït el dia de Sant Bartomeu de 1550 pel Bisbe de Mallorca Joan Baptista Campeggio. Era un retaule grandios, impressionant, fins al punt que va inspirar l'execució d'altres retaules. Fou una obra de gran envergadura que costà al poble un gran esforç econòmic, de tal manera que els Jurats, per falta de pagament foren excomunicats. Era molt diferent de com el coneixem: efectivament, en el segle XVIII, quan es reformà l'església, fou desmuntat, serrat, en part emmagatzemat, transformat en un nou retaule dedicat a Santa Bàrbara i traslladat a distintes capelles, (al Cor de Jesús, baix del campanar i al lloc actual, l'antiga capella del Sant Crist de les Ànimes, que ara es troba dins aquest Santuari). Quatre fragments, restaurats, es conserven a la Rectoria. Una gran tela que representa distintes escenes de la Passió de Jesús el cobria durant el temps de Passió. Sis fragments, dels quals ha desaparegut la capa de pintura, degut a que l'enrotllaven quan era retirada, es conserven també a la Rectoria.

El 20 de març de 1552 les autoritats decidiren construir un nou campanar, que és l'actual, perquè l'antic amenaçava ruïna. Aixecat amb pedra de So'n Company, els propietaris de la possessió regalaren cent dotzenes de cantons.

Entre 1563 i 1572 el Bisbe D. Diego de Arnedo va fer cinc visites pastorals. Com a curiositats entre d'altres, per dues vegades ordenà reparar la Campana Major i fer un "lavabo" dins la sagristia, la segona vegada amenaçà els jurats amb la pena d'excomunió i per tant serien expulsats de l'Església si no feien el "lavabo". I si la Campana Major no estava reparada dins el termini de vuit mesos, amb la pena de pagar 50 ducats. (La data de l'actual "lavabo" és de 1643, 79 anys després; esperem que entremig en feren un altre). Eren els mètodes d'aquells temps. Ordenà també fer una creu de plata per a la relíquia de la Vera Creu. Dotze anys

després, el 1584, l'argenter Antoni Amer rebia 14 lliures pel reliquiari, que es guarda actualment a l'església.

De 1642 és el Portal del homes.

Una de les fonts que ens ajuda a conèixer les capelles són les visites pastorals. El seu nom, nombre i ubicació han variat amb el temps. Nous retaules han substituït els antics. Aquestes són les Capelles que ha tingut el nostre temple: Corpus Christi, St. Antoni, Les Ànimes, La Passió, L'Assumpció, La Salutació, Sant Roc, St. Sebastià, Sant Josep, St. Vicenç Ferrer, El Nom de Jesús, Sant Pere, La Concepció, La Mare de Déu del Rosari, El Cor de Jesús. Potser n'hi hagi alguna més.

El 6 de juliol de 1670, reunits els jurats, els consellers i el batle, decidiren crear la plaça d'organista. Havien acabat de fer l'orgue i no hi havia qui el tocàs. Per tant el nostre orgue és d'aquests anys i possiblement no és el primer, ja que vint-i-nou anys abans, el primer de maig de 1641, el document de la visita pastoral del Bisbe Joan de Santander diu: "se visitó el órgano y no se proveyó cosa".

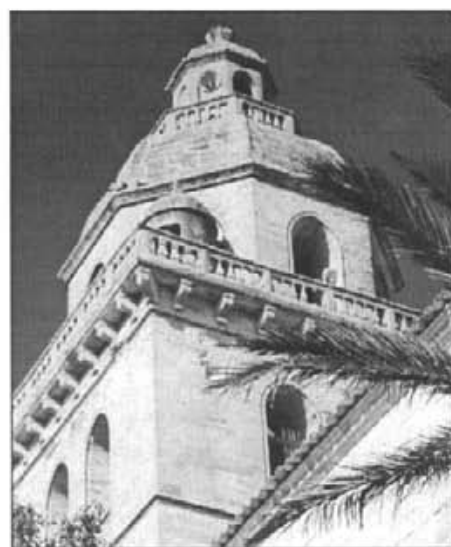
També és d'aquest temps, el 1686, l'urna de la Casa Santa.

Capítol particular mereixen les obres duites a terme pels rectors D. Miquel i D. Gabriel Ramonell, germans per part de pare.

Durant el rectorat del primer, D. Miquel (1697-1722), es construí la Capella del Roser. L'església era insuficient per acollir tot el poble, per aquest motiu i per manifestar la devoció al Sant Rosari el dia 6 de juliol de 1698 es decidí eixamplar l'església amb la nova Capella. L'Ajuntament fou molt generós: pagà les obres, 100 lliures en quatre anys.

L'altre germà, D. Gabriel, Rector durant 50 anys, des de 1723 fins l'11 de setembre de 1773 uní l'Església nova amb la vella i deixà la planta de l'edifici tal com es conserva actualment.

Podem llegir a les voltes les dates en què es feren les obres, que es començaren per la part posterior de l'Església: 1755, el Cor; 1759, entre St. Antoni i el Nom de Jesús; 1760, entre el Roser i el portal dels homes; 1765, entre el Cor de Jesús i La Passió; 1770, entre St. Pere i St. Josep; 1771 entre la Puríssima i l'antiga capella de Sant Joan i, finalment, el 1773 es va desfer part de la volta del

El 1552 es va decidir construir l'actual campanar

presbiteri i es va construir la copinya.

L'any 1768 va fer al batiport dels homes i el 1769 el de les dones.

Duia l'administració de les obres l'obrer principal, nomenat pel Rector, càrrec que exerciren els Reverends D. Guillem Ferrando i D. Benet Mas. El Clavari, nom derivat de "la clau", guardava les almoines.

Quant a la procedència del material: el pedreny era de Galdent (Llucmajor), Son Grau (Campos), Son Fullana (Binissalem), Porreres, Santanyi, Son Llufs, Can Roca, Son Manera i Es Velar de Sa Torre.

El guix, de Can Sinto, Sóller i Palma.

La calç, d'Alcoraia, Porreres i Pina.

Les teules, de Pina i Manacor.

Els traginers i picapedrers externs i els que feien feina gratuïtament els diumenges i festes anaven mantinguts. Dirigia les obres el mestre Josep Canet de Palma.

El Rector Ramonell deixà en testament 300 lliures amb les quals es va pagar el retaule de l'Altar Major, el pis del presbiteri, de pedra polida de Binissalem, enrajolar l'Església, posar pedres i balustres al corredor, obrir finestres damunt les capelles, pintar les teles dels profetes.

Dugué a terme aquestes obres el seu successor, D. Miquel Far. Els dos germans rectors estan enterrats dins el Roser.

El mateix Rector D. Miquel Far, l'any 1777, va fer la custòdia actual, que va costar 14 lliures i 16 sous. (Continuarà)

Bartomeu Moll

Encara que sembli un paisatge llunar, és una eloqüent fotografia de la gravera d'Es Coll de sa Grava

Dances Populars de les Illes Balears, la darrera obra del pare Martorell

Posa a l'abst de tothom 54 peces del nostre folklore

El pare Antoni Martorell, l'eminent músic montuïrer i fill il·lustre del nostre poble, va presentar el passat 16 de juliol en el Teatre Principal de Ciutat, tot ple de públic, la seva darrera obra "*Dances populars de les Illes Balears*". Un volum de 54 peces dividit en jotes, mateixes, fandangos, boleros i copeos de diferents classes. Un exemplar que apareix amb il·lustracions del notable pintor Josep Coll Bardolet, ambdós de l'Acadèmia de Belles Arts de Palma.

A aquesta obra, segons digué el pare Martorell durant la seva dissertació, l'ha duita a terme per tal de divulgar el coneixement del folklore illenc i posar-lo a l'abast de tothom. Dances que ell ha compilat i que tenen una antiguitat d'entre dos-cents i tres-cents anys.

Tres pianistes excepcionals –Joan Roig, Miquel Estelrich i Bartomeu Jaume– interpretaren una selecció de les dances compilades per l'autor dins la vetlada de presentació a la qual no hi va manca una representació de montuïrers que, com la resta dels assistents, sortiren satisfets de l'acte.

Durant l'acte de presentació el pare Martorell parlà de la tasca duita a terme en aquesta obra

Batre a l'era: Perxes, tirants i carretons

Tot i que des de fa temps existeixen màquines de batre, fins a mitjan d'aquest segle no es generalitzà el seu ús.

Deien els amos i pagesos en general: Les màquines són cares, gasten petroli, tenen moltes panes, ens va millor i és més econòmic el batre a amb bísties l'era. Pensaven així, perquè en aquell temps no massa llunyà, els jornals, com que es llogaven a mantingut eren bons de pagar ja que allò que costava el menjar era poc, gairebé tot sortia de l'autoproducció. Es disposava de pròpia collita de pa, sobrassada, formatge, fideus, saïm, ànneres, conills, figues... sempre s'havia de comprar un poc d'aliment, però per les possessions i cases de camp solien comprar un poc a l'engròs, es comprava un sac d'arròs i l'oli a barrals de 16 litres. Donat que el manteniment formava part del jornal, la paga en diners era baixa. Per la dècada d'entre els anys quaranta-cinquanta, els missatges guanyaven trenta duros al més i mantinguts. A més de la gent que estava llogada tot l'any quan arribava els mesos de juny i juliol llogaven gent per fer les messes, o sia per recollir l'anyada.

Als qui estaven llogats per segar i batre els deien; homes d'era, i com que no hi havia la balquena que hi ha actualment respecte al menjar es llogaven a mantingut. A més, en lloc de cobrar el jornal en doblers, cobraven, part en efectiu i part blat, d'aqueixa manera tenien una temporada la seva pasterada assegurada. Mantinguts, vint duros i un sac de blat per tot el temps de batre i que solia esser un poc més d'un mes era el tracte que més s'estilava fins els anys quaranta o cinquanta. Per tant els jornals eren bons de pagar.

Actualment passa els temps de messes sense fatigues, ni tant sols s'omplen sacs, de la recollidora es tira directament dins el remolc del tractor o dins saques grans, i tant si és du a vendre com si s'entra a ca seva, amb un cuc elevador es tira dins el graner, tot està mecanitzat al 100%.

I segar i batre tal com es vingué fent fins passat mitjan d'aquest segle és una tasca penosa. Primer s'ha de segar, i lligar les garbes, de més enrera -fins devers l'any 30- gairebé tot es segava amb la falç, després entraren les màquines de se-

Fotografia retrospectiva de quan batiem d'amunt l'era l'any 1938 i, en aquest cas, ho feien amb 4 bísties. Aquesta era estava davant l'església de la Pau d'Algaida, a Castellitx. El nin és en Joan "Ros" quan sols tenia 5 ò 6 anys i la persona major, en Joan Bennassar Mayol "Carboner". A l'edifici hi havia les portasses i païsses de Castellitx. Al fons, a la dreta, encara es destria una part del Puig de Cura, i a l'esquerra, el Puig den Bord

gar tirades per una bístia. Després d'haver segat es preparava l'era. D'eres ni havia que anys i anys estaven permanents al mateix lloc. D'aquestes encara se'n conserven gairebé per totes les possessions. Encara que actualment no s'hi bati, a llocs la tenen per acaramullar bales de palla, a llocs serveix de llenyer o també per tenir-hi els ormeigs del tractor. Altres estan abandonades i dins elles hi creixen albons, qualche matoll i n'hi ha que ja ha tornat garriga. Una altra modalitat era per no ocupar terreny el construir-la cada any. Les persones que passen dels 50 anys recorden bé com en el Dau havia com a una dotzena d'eres. El motiu era que havia pagesos que no trobaven a dins les seves terres un lloc adient per l'era. En aquest cas demanaven a la senyora Carme de Son Rafel Mas, la propietària, per fer l'era i aquesta bona senyora a ningú mai li digué que no ho volia. Com a fet curiós en Jaume "Gelater" -un home que venia gelat amb un carretó- es passejava els horabaixes per les eres a vendre un mantecado o un tasset de gelat. Quan s'havia acabat de segar o abans, a les eres permanents es preparaven per batre. Per posar plana l'era, amb un xapó es pala, es fa neta, es rega, s'hi estén pa-

lla i es rebat per fer el trespol. Si se n'ha de construir una de nova es lleva el rostoll i es fa allò que deien la pols, la qual cosa consisteix en batre de la mateixa manera que quan baten, però directament damunt el terreny fins que aquest a tornat pols, s'espedrega, es rega i després es rebat amb palla fins que el trespol queda compactat. I ja tenim l'era a punt. Demà ens posam a batre. El diàmetre era segons si s'havia de batre amb una bístia o amb dues tres o quatre bísties. Allò normal era entre 16 i 22 passes.

En bon matí abans de sortir el sol, a les quatre de la matinada o abans, hora solar: enganxar el carro llarg o un carro normal equipat de bastiment adient per tragar embalum i au!, a garbatjar, carregar el carro de garbes, fer-les i tragar-les a l'era. Arribades a l'era desfer-les del vencis i estendre-les. Per realitzar aqueixa feina, primer es fa un cordó al voltant col·locant els brins de manera que l'espiga romanguí girada cap dins l'era, mentre un home o dona estén a mà el cordó, els altres amb la força estenen les garbes procurant que els brins quedin ben esboldrits. En haver acabat d'estendre són devers les 8 -hora solar- i ja fa més de quatre hores que s'està fent feina, es fa

Fa 41 anys i aquestes joves començaven a dur pretensions: basta veure-les. D'esquerra a dreta són: Maria Antònia des Forn, Maria Pizà, Maria "Titina", Coloma "Muixa" i Joana "Mora"

una pausa per berenar.

Quan s'ha berenat, el sol comença a escalfar i es posen les bísties a l'era, les acluquen perquè no es maregin i es posen a fer voltes de trot i sense carretó, allò que es diu embullar. De no fer-se així, com que els brins estan massa estufats el carretó no rodaria, s'ha de posar un poc pla. Arreu, ja en aquesta hora, pel foravila, se sentia cantar i arriar perquè les bísties trotassin i anassin deixondides. El qui tocava cridava: "Arre-arre-arre, uei-uei-uei, bate-bate-bate, aire-aire-aire". En haver cridat una estona s'investia a cantar en la tonada pròpia del batre cançons com: -/Na roja ne's bona mula/i ja m'ho digué es senyor/que es caire que té millor/quant li diuen arri, s'atura.

Hi ha diferents maneres de batre a l'era: De trot, amb aquest sistema la bístia va enganxada directament al carretó de batre. Com que el carretó ha de dur volada, si es va de pas, no en pren i per rodar bé la bístia sempre ha d'anar de trot. Per poder anar de pas, o sia caminant, s'ha de menester perxa. D'aquesta manera s'enganxa la bístia més prop del centre i el carretó al cap de la perxa, així, anat de pas, el carretó pren volada. Es pot dir que era el sistema general de batre. De trot es batia qualque vegada si allò que s'havia de batre era poc, l'era no era plena i el ràdio d'acció de la perxa era llarg respecte al rotlle i no hi cabia.

Les perxes eren d'una o dues bísties. La primera, com que no duia equilibri,

amb un forat anava ficada dins el mànec, el qual era l'eix i havia d'estar clavat a una pedra bastant feixuga perquè amb la força de la rotació no es mogués. El qui tocava, cada tres o quatre voltes l'inclinava un poc i feia rodar el piló uns tres pams i d'aqueixa manera es feia arribar el carretó per tota l'era. Amb una sola bístia es batia d'entre 2 ò 3 cavallons de blat, o sia 20 ò 30 garbes i 4 ò 5 si es batia ordi o civada. Els llegums, faves lleties, guixes, ciurons, tan es feien garbes i, segons com, es traginaven a l'era els manats o gavelles sense lligar. La perxa de dues bísties no havia de menester piló, el tirar una bístia a cada cap de perxa l'equilibrava; s'havia de tenir esment que anassin del mateix pas ambdues. A vegades s'hi afegia una altra bístia de trot, ja que per anar a la mateixa velocitat que els que tiraven a la perxa duent el carretó darrera hi havia d'anar ja que la seva circumferència era més gran. I ja anant al màxim de batre a possessions amb una era gran es treia un altre parell i una altra perxa, com es pot veure a la foto. Amb dues perxes es podien batre uns 10 cavallons de blat i doble d'ordi o civada.

La jornada de batre és llarga i en tenir-ho batut s'ha de fer net. Feien net en haver dinat; nosaltres hi ferem el mes que vé.

Sion Nicolau

Nota: Tocada és el temps que hi ha entre una girada i l'altra. Sol durar la primera devers una hora i mitja; les altres tocades una hora o un poc menys.

Poemes

El vent

El treballador del camp té molts de contraris naturals, entre ells el vent

Si sempre bufàs del nord
el vent els dies que en fes,
tendriem els ametlers
amb les branques i tronc tort,
però no és així per sort
dels germans foravilers.

Imaginau com seria
per llaurar la terra bé,
digau-me qui passaria
per davall cap ametler;
el sembrat tot s'ajeuria,
per segar no va molt bé,
la gent se n'afluixaria.

El vent no demana d'on,
bufa per bé o per mal,
n'hi ha vuit. Sabeu quins són?
Tenen el nom desigual:
llevant, xaloc i migjorn,
llebeig, ponent i mestral,
tramuntana i gergal;
aquests són els vents del món.

Amb això jo no pretenc
que cap pagès mallorquí
hagi d'aprendre de mi;
poc és el sabre que tenc,
però jo ho he sentit dir
o us ho faig avinent;
els noms dels vent són així,
com he dit fa un moment.

Antònia Adrover

Situació apurada

Aquesta situació apurada
que hem sacseja bruscament
em pren la suposada referència
i m'obliga a cercar-me
a mi mateix.

Sortir dels entrebanes de la vida
és feina de posar-hi esment
sa mínima diferència basta
per passar d'anar bé
a anar malament.

Aquesta lluita que visc ara,
que em fa suar de valent,
no em prendrà de les altres
ni els indicis ni les ganes
que jo tenc.

El camí per davant és llarg
cal tenir perseverança
per aviat que un vulgui anar
ses passes s'han de donar
una darrera s'altra

Jaume "Cigala"

Es Puig Moltó, una de les possessions més emblemàtiques de Montuïri

En el paisatge montuïrenc encara es poden observar els elements que fins fa unes poques dècades conformaren una societat i una mentalitat, actualment transformades per unes noves estructures econòmiques i socials. El canvi vertiginós dels darrers trenta anys a la nostra illa ha transformat de tal manera aquest model d'organització territorial, que l'ha revaloritzat com espai d'oci i de serveis en general. El resultat d'aquesta actuació ha estat un canvi físic d'aquest paisatge agrari tradicional, vertader recurs social i patrimoni de tots, que s'ha convertit gairebé en un recurs turístic, en un bé de consum objecte d'especulació.

Deim això perquè a hores d'ara una de les possessions més emblemàtiques de nostre terme, Es Puig Moltó, ja és carn de voltor. Totalment esquarterat —els sembradors de terra bona foren adquirits per un conegut metge de Sencelles— resta solitari i silenciós el vell i auster casal dels Ribes... agroturisme? adquisició per part d'alguns alemanys? Són algunes preguntes encara sense resposta.

L'esperit de la nostra actuació davant el fet de veure desaparèixer el paisatge agrari creat per l'agricultura tradicional d'aquest lloquet tan nostrat, ha estat d'intentar dur a terme una tasca de salvament. Per això hem volgut arrebregar —tot exercint com a notari del terror— les paraules d'aquesta llenca de terra montuïrenca, per estudiar-les, fixar-les cartogràficament i posar-les a l'abast general. Com diu l'amic Cosme Aguiló, hem hagut d'aprendre amb una aspra lliçó, que els canvis d'ús del territori i les seves pregones transformacions, són els enemics més poderosos dels nostres noms de lloc. Sobretot els efectuats a cops de picassa i pala excavadora.

Vet ací doncs, el resultat de la feina. No hi cerqueu l'espectacularitat dels reculls fets a zones de litoral o de la muntanya. Hi trobareu la senzillesa del món agrari tradicional, tot carregat de vida i d'història, de saba atàvica... Diu un vell proverbi xinès: cercant les coses velles trobarem les coses noves.

La documentació històrica.— Hem fet ús del cadastre de l'any 1818 (1) i del *Amillaramiento* dels anys 1861 i 1863 d'Algaida (2) i de Montuïri (3) respectivament.

Cases des Puig Moltó

(Foto de l'autor)

No hem pogut a la documentació d'època més reculada, ja que el suport documental és ofert simplement com a punt de referència per a conèixer l'extensió total de la possessió, ubicada a cavall dels dos termes municipal esmentats. Ha servit també per conèixer l'època aproximada en què es dué a terme la segregació d'un cornaló del lloquet, anomenat actualment Ets Establits des Puig Moltó.

El nom des Puig Moltó.— Es Puig Moltó és un petit puig de 163 m. d'altària ubicat a l'extrem de ponent de la Serra de Son Company, coneguda popularment com Se Serra des Fonoï o Sa Serra Morena, a la qual pertany morfològicament. Les cases, orientades al migdia, estan situades en el cim del puig, damunt una afloració rocosa calcària o lliar que corr de llevant a ponent i que té l'acabament a sa Pleta des Porcs. L'apel·latiu d'aquesta possessió el podem classificar amb el nombrós grup de topònims que designen habitatges que han manllevat el nom de l'accident geogràfic on estan situats. N'hi ha una variada mostra arreu de la geografia de la nostra illa: Es Serral (Montuïri, Sant Joan, Algaida, Sineu, Puigpunyent), es Pujol (Costitx, Sineu, Petra, Maria), Es Puig (Alaró, Manacor, Felanitx), La Mola (Pollença), Sa Moleta (Manacor), Sa Coma (Selva, Valldemossa, Sóller), Sa Plana (Bunyola, Campanet, Escorca, Felanitx, Muro), etc.

Pel que fa al determinant, el substantiu moltó, és usat encara en la llengua parlada, si bé amb no massa freqüència, per a designar el mascle de l'ovella. Respecte a la motivació i aplicació d'aquest nom al puig, solament podem aventurar la possibilitat que en temps reculats hi hagués el costum d'amollar-hi moltons en aquest lloc. A l'arxipèlag de Cabrera hi ha un illot anomenat Moltona, on antigament hi duien a pasturar els moltons. En el terme d'Esporles, també s'hi localitza un accident geogràfic anomenat es Puig Moltó.

Es Puig Moltó i la literatura popular.— És ben present en la memòria col·lectiva un fet luctuós que ocorregué en aquesta possessió l'any 1948 i que sacsejà Mallorca entera. El dia de la Puríssima (8 de desembre) d'aquell any dos individus entraren a robar i apunyalaren l'amo, el fets, així com els glosats que se'n derivaren d'aquesta tragèdia han estat tractats encertadament per Joan Miralles i Monserrat (4).

D'entre moltes, hem recollit dues cançons que fan al·lusió a la possessió:

Alegre és es Puig Moltó
des que hi tenc s'enamorada,
darrera, bona mirada,
però davant és millor (5)

En Monserrat dins sa pleta
hi sap un niu de tudó.
Coloma des Puig Moltó
que ho ets de guapa i curreta (6).

Extensió segons els antics cadastres.- Per la seva situació, acantonat a un racó del terme municipal, fronterer amb el municipi d'Algaida i amb les terres repartides entre els municipis d'Algaida i Montuïri, ha estat obligada la consulta als arxius d'ambdues poblacions, per tal d'esbrinar la seva extensió. El cadastre de l'any 1818, registra amb el nº 480 el següent propietari:

"Don Pedro Juan Fiol Presbítero de Algaida. Porción del predio Puigmoltó original 2658 tiene de extensión 63 cuarteradas. Las casas con sus oficinas, 3 cuarteradas de campo de 1ª calidad, 6 cuarteradas de campo de 2ª calidad, 40 cuarteradas de campo de 3ª con higueras, 14 cuarteradas de selva".

Això fa un total de 63 cuarterades dins el terme de Montuïri.

L'Amillaramiento de l'any 1861 d'Algaida, registra amb el nº 1103 el següent propietari: *"Mateo Ribas de Alaró. Por una pieza de tierra situada en la sección 6 y al nº 2 que comprende cereales, viña, pinar y improductivo 40 cuarteradas 93 destres. Por una pieza de tierra situada en la sección 6 con la aplicación siguiente: Cereales, 15 cuarteradas de clase 1ª; cereales, 8 cuarteradas de clase 2ª; cereales 10 cuarteradas y un cuarteron de clase 3ª; viña 3 cuarteradas, 1 cuarteron y 14 destres de clase 1ª; viña 1 cuarterada de clase 2ª; viña 3 cuarterones de 3ª; pinar 1 cuarterada de clase 3ª; improductivo 3 cuarterones 4 destres"*

Pel que fa a l'Amillaramiento de l'any 1861 del terme municipal de Montuïri, registra amb el nº 888 el següent propietari: *"D. Mateo Ribas. A-112 el Puig Moltó. Secano 4ª clase 2ª 4 cuarteradas; secano 4ª clase 3ª 4 cuarteradas; secano 5ª clase 2ª 8 cuarteradas; secano 5ª clase 4ª 10 cuarteradas, 1 cuarteron i 91 destres; secano 3ª clase 3ª 8 cuarteradas; pinar clase 3ª 9 cuarteradas; pinar clase 4ª 8 cuarteradas 2 cuarterones 12 destres; selva clase 1ª 1 cuarterada; selva clase 2ª 1 cuarterada; selva clase 3ª 2 cuarteradas y 2 cuarterones; monte bajo clase 2ª 2 cuarteradas, 1 cuarteron y 50 destres. Higueras clase 3ª 2. Algarrobos, 3. 2 cabezas de ganado mular, 2 cabezas de ganado asnal, 23 ovejas, 2 cerdos, 2 burros".*

Això representa una extensió total de 58 cuarterades, 3 cuarterons, 53 destres. L'extensió total de la possessió segons aquests dos cadastres és de 99 cuarterades i 46 destres; aquesta extensió s'ha

mantingut fins el 1992, any en què fou establida la possessió.

La producció agrària.- La producció tradicional de la possessió es reduïa a dos conreus típicament mediterranis: cereals i vinya. Pel que fa a la vinya, l'Amillara-miento d'Algaida de l'any 1861 registra l'extensió de 5 cuarterades i 14 destres. Els informadors de l'època preturística constaten la presència d'aquest cultiu –avui desaparegut– d'1 quartó d'extensió, en el sementer anomenat Na Móra, a la part més acostada a les terres de la possessió de Son Miquelet.

Referent als arbres fruiters, la figuera és el cultiu majoritari; encara és present en el Sementer de darrere ses Cases, en el Sementer de davant ses Cases i a un redol anomenat ses Figueres Joves. Els garrovers donen nom a una rota, acostada a la partió amb Son Company. L'ametler, absent a la possessió, no hi prova en aquests encontorns; es va fer una plantada en el sementer anomenat es Pou Sec i sembla que a causa del fred, els hagueren d'arrabassar. Algunes pomeres i pareres sobreviuen a l'Hortet de sa Font. La presència de la morera, en el sementer anomenat es Morers, testimonia una antiga activitat presumiblement relacionada amb la indústria de la seda.

La ramaderia.- la ramadera com a complement indissociable el cultiu de la terra, tenia una importància cabdal dins l'economia tradicional de la possessió. L'activitat ramadera se centrava sobretot en el bestiar boví: 20 vaques i 10 ò 12 bous i vedells; oví: una guarda de 70 ò 80 ovelles i porquí: 30 ò 60 porcs. Els animals de tir utilitzats per a la feina de la possessió era el següent: Un parell de muls somerins, una egua, una mula, una egua petita i una somera.

La toponímia.- Els noms de lloc seguint un orde itinerant de nord a sud i de llevant a ponent són els següents: 1- S'Hort de Son Perot, 2- Es Canyon de Son Perot, 3- Can Carut, 4- Son Miquelet, 5- Na Móra, 6- Sa Vinya, 7- Es Morers, 8- Es Prat, 9- a) Es Torrent, 9- b) Es Torrent des Puig Moltó, 10- S'Hort de Son Mesquida, 11- Son Lluny, 12- Son Perotí, 13- Can Cadell, 14- Na Miqueleta, 15- a) Sa Font, 15- b) Sa Font des Puig Moltó, 16- a) S'Hortet de Sa Font, 16- b) Sa Font des Puig Moltó, 17- Es Pollar, 18- a) Es Pla de Sa Font, 18- b) Es

Fita de terme devora na Saura (Foto de l'autor)

Sementer de Sa Font, 19- Es Bolcador des Porcs, 20- Na Saura, 21- a) Na Llarga, 21- b) Ses Tres Quarterades Llargues, 22- Na Tinoi, 23- Ses Quatre Quarterades, 24- Na Punta, 25- a) Es Sementer de darrere ses Cases, 25- b) Es Figueral de darrere ses Cases, 26- Sa Roteta, 27- Es pinar, 28- es Cau de baix de s'Era, 29- S'Era Vèia, 30- S'Era Nova, 31- Sa Caseta des caminers, 32- Sa Pleta des Porcs, 33- Sa Bovera, 34- a) Es Sementer de davant ses Cases, 34- b) Es Sementer de Ses Figueres, 35- Es Pinar de sa Punta de Son Perot, 36- a) Sa Vorerota, 36- b) Ses Nespleres, 37- a) Sa Rota des Garrovers, 37- b) Ses Figueres de Moro, 39- a) Es Pletó, 39- b) Es Corral des Porcs, 40- Ses Solleres, 41- Es Sestadors, 42- Ses Figueres Joves, 43- a) Sa Pleta Nova, 43- b) Sa Pleta dets Uiastrés, 44- Ses Veles, 45- Na Pau, 46- Es Pou Sec, 47- Ets Establits des Puig Moltó, 48- Ses Veles de Son Company, 49- Can Tibo.

Francesc Canuto i Bauzà

1) Arxiu municipal de Montuïri. Cadastre de l'any 1818.

2) Arxiu municipal d'Algaida. Amillaramiento any 1861.

3) Arxiu municipal de Montuïri. Amillaramiento any 1863.

4) Joan Miralles i Monserrat. Onomàstica i Literatura, pàgs. 115-128.- 1996.

5) Cançó popular recollida pel Pare Ginard.

6) Recollida de Catalina Gomila i Munar, de Llorito.

LA FOTO DE MITJAN SEGLE

En els graons

Era l'any 1948. Per tant ha passat exactament mig segle des que aquest grup d'adolescents o joves es col·locaren damunt el pedestal que envoltava la creu dels "caïdos" que hi havia damunt els graons. Darrera d'ells es pot destriar un dels fassers quan encara era petit, i més enfora, l'església. Aquests al·lots són: (començant per la fila de dalt i d'esquerra a dreta): Joan "Masseno", Antoni "Peregoi", Antoni Payeras, Antoni "Niu", Antoni Roegó", Joan "Prats", Joan de cas ferrer "Mosson", Pere "Queló" i Sebastià "Niu".

Records d'infantesa

Quan anava a Xorrigo a aplegar ametles

En Rafel Fornés Vich "Mora", un home jubilat, de 85 anys, així ens ha contat alguns dels seus records d'infantesa, tot fent-nos veure, mentre ho relatava, la gran diferència que hi ha entre el seu temps d'infància i el d'avui. D'aquesta manera ho explicava:

— Un parell d'estius, quan sols tenia 9 ò 10 anys, vaig estar llogat a la possessió de Xorrigo per aplegar, primer ametles i després garroves. I no és que jo fos l'únic al·lot de Montuiri que estava llogat, ja que eren pocs els qui, quan tenien aquesta edat, no anassin a fora vila. A la possessió de Xorrigo no era tot sol ni molt manco, sinó que tota una guarda d'al·lots, érem devers una quarantena, des de principis de juliol fins a Sant Bartomeu, i al-

guns anys encara continuàvem després de les festes. No tots els al·lots érem de la vila, ja que també n'hi havia de Sant Jordi, de Lloret, de Vilafranca i d'Algaida. Uns anaven descalços i altres portaven unes espadnyes tan velles i destrossades que servien de poc.

En aquella possessió també disposaven de 14 missatges i 7 parells de bísties per conrar tot el tros. Els vespres anàvem a dormir a una altra caseta que hi havia prop de les cases de possessió. Allà ens colgàvem en terra damunt palla. Els dematins pràcticament quasi no ens rentàvem ja que en despertar-nos tot d'una ja partíem per aplegar les ametles. A mitjan dematí berenàvem de pa amb sobrassada i els mgdies anàvem a les cases a dinar.

No sempre dinàvem de la mateixa cosa, però eren moltes les vegades que omplien el nostre plat de cuinat i poca cosa més. Ara bé, el cuinat, que generalment era de llegum, variava d'un dia a l'altre. Record que un dia feren ciurons i a mi no m'agradaren i la madona, quan ho va veure es va compatir de mi i m'ho va canviar per una o dues tallades de pa i sobrassada: això fou el meu dinar d'aquell dia. Els vespres, després d'haver sopat a tots ens feien passar el rosari. I per complir el precepte dominical, els diumenges matins amb un carro ens acompanyaven tots a missa. I l'horabaixa no fèiem res.

Aquells anys el sou que guanyàvem era d'una pesseta diària. I a ca nostra tots contents perquè hi aportàvem uns doblers i a més ens mantenien. Això devia esser devers els anys 1920-1925.

O. Arbona

4 frares montuïrers dels segles XVII i XVIII

Domingo Manera, lector de teologia

José Antonio Manera, escriptor i eloqüent orador

Juan Eliseo Manera, mestre i doctor en teologia

Gabriel Verd, escriptor i qualificador del Sant Ofici

Fa alguns mesos, aparagué un article a aquesta secció sobre una obra anomenada "El Nobiliario mallorquí" de la que era autor Joaquim M^o Bover de Rosselló (Sevilla, ca.1810 - Palma 1865), del qual ferem una petita ressenya biogràfica.

L'escrit de l'article d'aquest mes tracta sobre una altra de les obres d'aquest autor, la "Biblioteca de escritores baleares", obra pòstuma publicada l'any 1868 i de la qual fa aquest comentari la Gran Enciclopèdia de Mallorca (1): "Catàleg alfabètic i biobibliogràfic redactat per Joaquim Maria Bover Rosselló, a l'estil d'obres semblants del segle XIX. Va acabar de publicar-se pòstumament el 1868, amb un pròleg de Tomàs Aguiló Cortès, que segurament va completar-ne també l'índex onomàstic. És l'obra més important de Bover i el pla de redacció, de prop de 1.400 entrades, està concebut com una ampliació dels materials que va usar a la "Memoria bibliogràfica de los mallorquines que se han distinguido en la antigua y moderna literatura" (1842). Hi va aprofitar tant manuscrit com obres impreses procedents de biblioteques i de col·leccions documentals desaparegudes o inaccessibles, i plagia bona part de les *Misceláneas* del caputxí Lluís de Vilafranca (1770-1847). Conté nombrosos texts, sovint inèdits, en català, llatí i castellà, extrets de les fonts emprades, i que formen un corpus imprescindible i únic per a l'estudi de la literatura illenca."

Tan sols apareixen quatre montuïrers al text, tots ells frares (un dominicà i tres carmelites) i com es pot comprovar les obres d'aquests tractaven sobre temes específicament religiosos o històrics de les seves comunitats.

Manera (Domingo). *Natural de la villa de Montuiri, religioso de la orden de predicadores (2), cuyo hábito vistió en 1683. Fué lector de teología en el convento de santo Domingo de Palma (3),*

y murió en el mismo el dia 26 de enero de 1748. Escribió:

Relación histórica de los varones ilustres de la Religión del Patriarca Sto. Domingo, naturales de Mallorca que cita varias veces el P. Febrer en su historia.

Manera (José Antonio). *Nació en Montuiri de D. Juan Manera y Dª Juana Landivar el dia 6 de febrero de 1697 y siguiendo las huellas de su tio el P. Juan Eliséo Manera entró en la religión de carmelitas en el convento de Palma (4) en 8 de julio de 1714. Fue orador elocuentísimo, dedicose a la historia eclesiástica y profana y según el P. Torrens escribió muchos y eruditos opúsculos que existían en la librería de su convento cuando la exclaustación de los regulares. Murió en esta ciudad el dia 20 de octubre de 1771.*

Manera (Juan Eliséo). *Fué su patria la villa de Montuiri, en la que nació el dia 19 de marzo de 1676 siendo sus padres D. Bartolomé Manera y Dª Pedrona Ribas. Abrazó el instituto religioso vistiendo el santo hábito de carmelita, en el convento de Palma el dia 18 de octubre. Obtuvo los grados de maestro y doctor en sagrada teología, y murió siendo prior, en 21 de setiembre de 1736. Escribió:*

Cronicon illustrium virorum hujus Conventus Carmelitarum Majoricensium. A P. Fr. Joan Eliseo Manera, ejusdem Conventus alumnus, Sacrae Theologiae. Magistro et Doctore que hemos visto en poder del P. Juan Angelo Torrens. Es obra interesante, rica en noticias, y escrita con mucha erudición y buen estilo. El citado P. Torrens dice que también escribió de derecho canónico y que sus tratados sobre esta materia existían en la biblioteca de los carmelitas.

Verd (Gabriel). *Nació en Montuiri el*

dia 20 de agosto de 1661 de Juan Verd y Ana Mascaró, hacendados de aquella villa. Fué religioso carmelita cuyo hábito vistió en 1676 en el convento de Palma: desempeñó tres veces el cargo de prior del mismo, como igualmente el de vicario provincial y el de visitador, por espacio de muchos años. Condecoróle la órden con los honores de padre de provincia y la Inquisición de Mallorca espidió a su favor el título de calificador del Santo Oficio. Estuvo en Roma de asistente general de España. Murió en esta ciudad el dia 28 de agosto de 1733.

Escribió:

Vida, virtudes y persecuciones de la Venerable Sierva de Dios Sor Coloma Mestre, religiosa de la tercera órden de Nuestra Señora del Cármen que falleció con opinión de santidad el dia 20 de diciembre de 1707. Escrita por su confesor el M.R.P. Fr. Gabriel Verd, Religioso Carmelita, que, según el P. Torrens, existía original en la biblioteca de su convento antes de la esclaustración de los regulares.

Guillem Mas Miralles

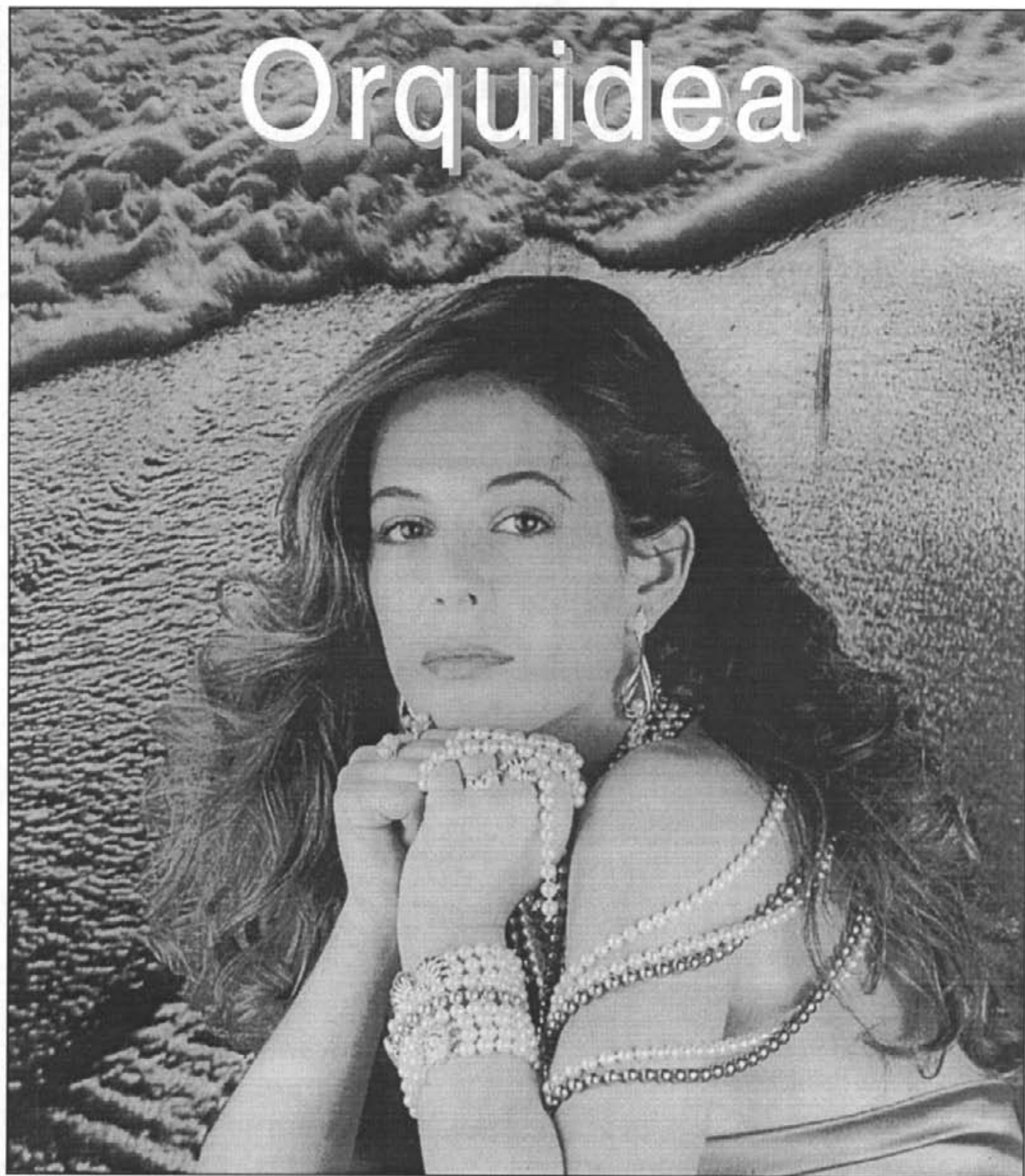
1. Gran Enciclopèdia de Mallorca. — Volum segon, pgs.118-119

2. Dominicans

3. Aquest convent es trobava en la zona que ocupen avui en dia el carrer Conqueridor, i l'illa formada per l'actual seu del Parlament de les Illes Balears i el Palau de can March. El seu enderrocament (1837) - per qüestions més polítiques i especulatives que no urbanístiques- significà la pèrdua d'un dels conjunts arquitectònics gòtics més importants de la Ciutat.

4. El Convent del Carme també desaparegué com a tal per efecte de la desamortització del ministre Mendizábal l'any 1836. Es trobava a la Rambla i fou esbucat l'any 1852 per construir-hi un quarter dels militars. Posteriorment a la decada dels setanta -ja d'aquest segle-, també l'enderrocaren i en construïren l'actual l'edifici de l'Institut Nacional de la Seguretat Social i l'Ambulatori del Carme.

Orquidea

Perlas
Orquidea®

Barberies

Can Pizà, Can Toni Xiu i Can Joan Bello**1.- CAN PIZA (Carrer Major)**

La família Pizà generà tota una saga de barbers. Un primer Pizà tengué barberia a sa Pobla, encara que el seu fill nasqués a Muro. Aquest va venir a viure a Montuïri, es casà amb una "Perons" i posà barberia a la Plaça Vella. D'aquest matrimoni nasqueren en Tomeu i en Bernat Pizà i Nicolau. En Tomeu va esser el titular de la barberia del Carrer Major i millorava la seva economia fent espadenyas artesanals, mentre en Bernat augmentava la seva treballant en el tren. Mossos de l'establiment varen esser els fills d'en Tomeu, Bernat i Toni, néts del Pizà murer i renéts del Pizà barber de Sa Pobla. Cap dels quatre darrers heretà l'habilitat del Pizà de Muro consistent en tirar la sabonera dels qui afaitava al carrer quan el raor n'anava massa carregat.

Estris d'aquesta barberia i que solien repetir-se en totes les altres, per això no els repetirem, n'eren la bocina de goma vermella plena de pols de talc, el pulveritzador platejat endegat per una pera també de goma vermella i que acabava la seva comesa amb un renou de sirena de fàbrica, però amb molta més gràcia i dolçura. Dues cadires fixes. Una cadira alta pels nins. Els bavosalls o pitets blancs. La pedra blanca que quan coïa desinfectava, aturava l'hemorràgia i refrescava el tall o el granet sagnant d'un adolescent. Les màquines manuals, les tisores de tac-tac constant, entre tisorada i tisorada, les pintes i una olor de net sanfíssima.

**2.- CAN TONI XIU
(Carrer Major)**

De jove Antoni Mayol es va presentar a aquesta barberia per fer de mossos i després es va casar amb la filla de l'amo, na Joana Maria, qui era la segona de les darreres. Aquí hi feren de mossos Antoni "Roegó", Joan "Andreu" i Joan "Lloret".

Aquesta barberia d'Antoni "Xiu", amb molta freqüència més que barberia venia a ser una casa de tertúlies, perquè la feina a escarada sols durava els dis-

Temps enrere, com ara, quasi tota l'activitat comercial de Montuïri estava en el carrer Major. Les barberies no n'eren una excepció

sabtes horabaixa i els diumenges dematí. Els altres dies era punt de trobada de tota l'aristocràcia de Montuïri. Amb freqüència s'hi veïa l'amo de Galiana, en Xesc Mas i el seu germà, el metge de Meià, en Joan "Porrerenc", en Gaspar de Meià (aquests dos foren batles), en Joan i en Pere Cerdà (militars), en Ginard (manescal), Bartomeu Verger (secretari)... Allà es parlava i discutia de tots els temes d'actualitat del poble. El rector Gori no hi anava perquè en "Xiu" per afaitar-lo i arreglar-lo es traslladava a ca seva.

Cal esmentar que a la part de darrera de la barberia hi havia el taller de modistes on moltes vegades s'hi ficaven el secretari o en Joan March (qui tenia la tenda de roba) i quan aquest entrava qualcuna deia: "Ara entra en Joan March" i una altra responia: "Però li falten ses ordines" (en referència al famós banquer). Davers l'any 60 va tancar per edat i també perquè el negoci havia anat a manco.

**3.- CAN JOAN BELLO
(Carrer Major)**

Regentada p'en Joan. Entre els mossos podem comptar el seu germà Rafel, en Toni Llinàs, en Tòfol "Xorri", en Gaspar "Xinet" i altres eventuais.

En Joan donà un aire de modernitat al seu negoci. Hi instal·là cadires noves i giratòries, estanteries amb botelles de perfumeria i aires cosmopolites. La joventut s'hi abocà perquè –ara ja es diu públicament i sense enrogir-se ningú– també els homes tenen la seva coqueteeria. Això és natural. Per aquest motiu i per la seva situació, eren molts el joves que anaven a aqueta barberia a arreglar-se i gaudien de xerrar una estona tant amb els barbers com amb els clients. Recordem que en el regne animal el "guapo" és el mascle.

L'amo en Biel "de sa Polla", Gabriel Jaume i Trobat, entrà un dia a can Joan "Bello" i admirat exclamà:

– Joan, tu no has posat una barberia; tu has posat una apotecaria. En es meu temps només n'hi havia una tota sola, de botella, sa des vinagre.

Es vespres es treballava amb un llum d'oli i si aquest s'apagava mentre arreglaven el darrer client, es continuava a les fosques. Que li feien un tall? Vinagre!

No era estrany que a Can Joan "Bello" o a qualsevol altra barberia es presentàs un pagès amb el seu carro i amb tota la brutor de la setmana. Aleshores era el barber qui sortia al carrer i afaitava el client assegut en el seu propi vehicle.

Sa veu de sa memòria

Gabriel Cerdà, Vicenç Vaquer i Llorenç Capellà del Club Ciclista Montuïri

El club ja té 130 socis

"Són aficionats que roden per passar gust"

Per 5 segons un corredor del Club Ciclista Montuïri no va pujar al primer lloc del podi a la Volta des Pla '98. Tot i això, i malgrat la decepció de la cinquena i darrera etapa, poden estar satisfets. Hi poden estar. Es clar que sí! La Volta d'Es Pla de Mallorca els ha atorgat molt d'èxits, especialment a la primera i a la segona jornada. A la vila es torna parlar de ciclisme i, el que és important, a les files de l'associació hi militen set montuïrers.

El mes passat ens vàrem fer ressò de l'excel·lent inici de temporada. Portam aquest mes a Bona Pau la veu de tres de les persones que treballen perquè el ciclisme es torni viure de debò a la vila: Gabriel Cerdà "Rupit", president; Llorenç Capellà "d'Algaida", vocal, i Vicenç Vaquer, "Rua", entrenador.

- Quins són els membres que formen la junta directiva?

- Gabriel Cerdà, president; Miquel Verd, vicepresident; Joan Antoni Payeras Fornés, secretari i tresorer; Gabriel Miralles Bennassar, Mateu Fiol, Miquel d'Algaida, Josep Cerdà, Llorenç Capellà, vocals, i, com a preparador, Vicenç Vaquer.

- Com ha sorgit la idea de formar un club ciclista a Montuïri?

- El club ja funcionava des de fa molts d'anys. Se n'encarregaven en Miquel

"Volem tenir un equip competitiu"

"La labor d'equip és fonamental en el ciclisme"

Tomeu Amengual del CC Montuïri guanyà la 1ª etapa de la volta del Pla de Mallorca

Verd "Baqueto" i en Tomeu Bauzà "Rodetes". Fa un temps, quatre amics del poble, que sortim a passejar junts, parlàvem de fer un "equipet". Sempre dèiem "l'any qui ve". Ens reunírem un dia en el restaurant Es Cantó i aquest "any vinent, ha esdevingut enguany".

- Quines gestions heu hagut de fer per tornar a posar-lo en marxa?

- El club ja estava constituït. Només hem hagut de muntar la nova junta directiva i cercar spònsors i doblers.

- A quant puja el pressupost?

- És una mica elàstic. Va en funció dels corredors que tenim i del material que necessitam. Anirà entre les sis-centes i set-centes mil pessetes. Ens ajuda l'aportació de dues-mil pessetes dels 130 socis. La directiva, ajuntaments i spònsors contribueixen amb la resta. S'han de pagar els equipatges, les fitxes i la revisió mèdica. Cada corredor suposa la quantitat de 25.000 pessetes. A més a més, sempre hi ha imprevistos. Volem remarcar que algun simpatitzant ha ajudat econòmicament, però que no ha volgut figurar com a spònsor.

- Parlem ara del programa de la temporada?

- Hem intervingut a les carreres de pretemporada per participar, després, a la Volta a Es Pla de Mallorca, que es el que hem fet el maig i juny. Consta de cinc etapes i és la prova més important dins les nostres categories de cicloesportistes - fins a 30 anys- i màsters. Són aficionats que roden per passar gust.

- Com ha començat la temporada?

- Ha estat molt positiva. Abans de la Volta a Es Pla, ho guanyàrem pràcticament tot. En Es Pla, líders fins al darrer dia. Per Sant Bartomeu pensam organitzar una carrera al poble. Per ser la prime-

Esteve Barceló Cerdà, flament triple campió de Balears d'atletisme en pista

Dies 6 i 7 de juny Esteve Barceló Cerdà va assolir tres campionats de Balears: juvenil, júnior i promeses disputats a les pistes sintètiques del poliesportiu "Príncipes de España" de Ciutat. Les dues primeres (juvenil i júnior) foren a 1.500 metres llisos (dia 6) i la tercera a 5.000 m. llisos (dia 7).

Dia 14 de juny n'Esteve també es féu amb el Campionat de pista absolut de Balears, malgrat ell encara sigui de la categoria promeses (anterior a l'absoluta), ja que formà part del quartet del relleu 4 x 400 triomfador, representant al

club "Transports Ramis-Sastre".

Cal dir també que Joan Barceló Cerdà (germà de n'Esteve) igualment era integrant d'aquest quartet guanyador del 4 x 400 i, per tant, també assolí el campionat de Balears d'equips. Els altres dos components d'aquest equip de relleu foren Manuel Picó i Iván Caules. El crono de l'equip guanyador marcà 3' 38".

ra temporada, era una incògnita. Ningú no ens coneixia, i ara, suposam que sí. Almanco ens respecten moltíssim.

- Quins mitjans utilitzau per potenciar l'afició a Montuïri i la participació de joves corredors?

- La base són els joves montuïrers que ara corren, són ells realment qui poden aportar alguna cosa. Un dia diran a un amic que no corre que vagi amb ells a fer una volta i aquí començarà un nou cicloesportista. Per altra part, els èxits que el club de Montuïri pugui assolir, anima de debò; el parlar-ne pel carrer, pels cafès, pels diaris ... encoratja amb força. La directiva només podem oferir el nostre granet d'arena.

- Amb quins entrebancs vos trobau?

- El ciclista s'ha d'atendre a l'horari de la llum natural. A l'hivern fa fosca prest i, si treballes, has de cercar un temps per entrenar-te. No és com el futbol que encens les faroles, t'entrenes, et dutxes i te'n vas. És un esport car. La directiva no pot adquirir les màquines, ho han de fer els mateixos corredors. Aquests s'han de cuidar molt, no poden vetllar perquè ningú no rema per ells.

- Comentem l'etapa que vàreu organitzar a Montuïri amb motiu de la Volta a Es Pla.

- Era la primera i la més dura i, també, el primer dia que corrien. Tothom estava nerviós i amb ganes de guanyar. La incògnita preocupava els participants. Pel que fa a l'organització, Llorenç Capellà i Biel Cerdà, al capdavant de tota la directiva, varen dur el pes perquè jo -comenta Vicenç- havia d'anar amb els corredors. Volia col·locar homes davant i quedar bé dins el poble. Cal reconèixer, que la sort ens va acompanyar i la sort influeix. Vàrem preparar bé la carrera i Tomeu Amengual va superar el segon a l'sprint.

- Satisfets, doncs?

- Els organitzadors érem novells i no havíem preparat cap etapa. Quan tots els pobles veïnats et feliciten per l'organització, ja sobren paraules. Ens ho comentaren a Muro i Sa Pobla. Sí que hi estam satisfets. L'escenari de la plaça de Montuïri va ser ideal. Els graons serviren de marc magnífic per a la presentació dels corredors.

- Vos va sorprendre la victòria de Tomeu Amengual a la primera etapa disputada a Montuïri i rodalies?

El Montuïri no ascendeix a III divisió

Aquest fet no lleva mèrit a la gran campanya realitzada

No ha pogut ser. L'extraordinària campanya del Montuïri no ha estat premiada amb l'objectiu que es pretenia, l'ascens a III divisió. Tot i això no podem deixar d'esmentar els bons partits que hem vist enguany en Es Revolt i els gols d'antologia. A la lliga va faltar un punt o va sobrar un dels gols marcats pel Gènova quan es complia o passava del temps reglamentari. A la lligueta d'ascens no hi ha hagut sort, ni tampoc tranquil·litat ni bon joc. Un altre any serà.

Els resultats d'aquesta fase d'ascens han estat:

- . Montuïri, 1 - Soledat, 1
- . Montuïri, 1 - Espanya, 1
- . Migjorn, 2 - Montuïri, 1
- . Soledat, 2 - Montuïri, 1

- . Espanya, 3 - Montuïri, 2
- . Montuïri, 4 - Migjorn, 0

Classificació final

Alevins 2ª Grup D

Portocristo	22	19	0	3	80	16	57
Cala Millor	21	18	1	2	73	13	55
Escolar	21	17	1	2	82	27	52
Olimpic	22	17	0	5	83	19	51
Cala d'Or	22	11	1	10	79	49	34
Algaida	22	11	1	10	56	77	34
Cardassar	22	8	1	13	42	36	25
At.Manacor	22	6	2	14	21	54	20
S. Servera	22	6	2	14	32	57	20
Barracar	22	5	1	16	31	87	16
Montuïri	22	4	1	17	27	83	13
Espanya	22	2	3	17	15	93	9

- No. Tomeu és el nostre home ràpid a l'sprint. Les arribades són seves i les hem de preparar per a ell. És una labor d'equip i és una norma a seguir. Quan falten tres quilòmetres per arribar a meta, i sabem que no hi ha ningú escapat, li preparam l'arribada i Tomeu el que ha de fer és guanyar; però de vegades no va bé.

- Com es presenta la propera temporada?

- Tenim la intenció de formar un equip amb 15 o 20 corredors, tornar disputar la volta a Es Pla i guanyar carreres. Volem un equip competitiu. Però, és clar, això val doblers. En lloc de 100 socis, n'hauríem de tenir 300 i més spònsors per poder treure el carro. D'aquesta manera, molts d'al·lots de Montuïri voldrien córrer. Quan veuen els vestits de corredor, que el seu nom que surt als diaris, que guanyen, que hi ha il·lusió .. la gent s'anima i això és el que pretenem. Amb nosaltres sempre trobaran suport.

- Alguna cosa més?

- Tenim un equip en el qual tots s'ajuden fins a l'ànima, perquè el ciclisme, encara que no ho sembli, és un esport fonamentalment de conjunt. Quan un corredor arriba el darrer, la gent diu: "Oh, aquest!" Idè ha de saber que, possiblement, gràcies a ell i a la feina "bruta" que ha duit a terme durant la carrera, un company seu ha quedat primer. Finalment, et volem donar les gràcies per haver-nos facilitat

aquesta entrevista i aprofitam per agrair al poble la col·laboració que ens ha atorgat. Necessitam molts de doblers per fer aquest equip competitiu que t'hem explicat. Com més montuïrers tinguem, millor.

Joan Antoni Payeras Ramonell

PLANTILLA DEL CC MONTUÏRI

. Cicloturistes: De Montuïri, Gabriel i Jaume Bauzà Mayol, Cristòfol Amengual Nicolau, Rafel Miralles Martorell, Bartomeu Amengual Ballester de Lluçmajor i mig montuïrer, Bartomeu Ribes Ballester algaidí i de pare montuïrer, Miquel Arbona Fullana.

De fora poble, Antoni Barceló Garcies de Sant Joan, José Luis Galiana i Joan Verdura Roca.

. Màsters: Andreu Salvà Vidal de Lluçmajor, Guillem Ramis Coll d'Algaida, Bartomeu Ballester Sales d'Algaida, José Muñoz Segura de Manacor, Antoni Abrines Tous d'Algaida, Pere Antoni Font Taberner de Muro.

. Currículums destacats: Guillem Ramis va brillar com a amateur a la dècada dels 80 i va fer segon en el Cinturó Internacional de Mallorca als 18 (on hi va participar Rominguer) i 21 anys; Gabriel Bauzà, amb un nivell molt alt; Bartomeu Amengual ha guanyat moltes carreres; Miquel Arbona, força experimentat.

Confirmació

26 joves de Montuïri reberen el passat dia 12 de juny el sagrament de la confirmació. Els ho va impartir el Bisbe de Mallorca a la nostra parròquia davant nombrosa assistència de feligresos. Concelebraren amb el Prelat, el rector, el vicari episcopal i el capellà montuïrer Baltasar Amengual. Els 26 confirmats foren: Antònia Mayol Cerdà, Maria del Mar Ferrer Gomila, Margalida Pocoví Linares, Bernat Font Mayol, Joan Gabriel Mateu Sampol, Joan Antoni Ramonell Miralles, Miquel Martorell Sansó, Pere Febrer Mayol, Joana Cerdà Cañellas, Isabel Pinteño Massanet, Basília Fernández Munar, Francisca Trias Garau, Basília Pocoví Fernández, Mateu Fontirroig Moll, Catalina Rigo Bennassar, Catalina Font Mayol, Magdalena Martorell Sansó, Maria Mayol Roca, Catalina Miralles Martorell, Esperança Bauzà Amengual, Jerònia Pocoví Melià, Mª Antònia Jaume Garí, Mª Antònia Ruiz Juan, Bartomeu Verger Mudoy, Antoni Ribas Mayol i Joan Miralles Marimón.

Misses

Com és costum, els mesos de juliol i agost se suprimeix la missa de les 12 dels diumenges. El primer de setembre tornarà entra el vigor l'horari normal.

50 ANYS

Dia 27 de juny passat es compliren els 50 anys de l'ordenació sacerdotal de Mn. Bernat Martorell i aquest juliol també els 50 de la seva venguda a Montuïri com a vicari.

Bona Pau, aquesta publicació que ell va fundar, s'uneix a la seva alegria.

(Foto captada a l'Ajuntament de Montuïri dia 26 de gener de 1992 quan ell vengué aquí per participar a la festa dels 40 anys de **Bona Pau**)

Esperen el moment de ser cridats per rebre el sagrament de la confirmació

Ja confirmats, reben una abraçada o besada com a símbol de confraternització

Collecta del Corpus

Les col·lectes recollides el passats dia 12 de juny en la celebració de les confirmacions i el diumenge dia 14, per ajudar

als pobres a través de Càritas Diocesana, varen ser de 108.475 pessetes. I la del 10 de maig, per a Mallorca Missionera recollí 51.735 pts. Moltes de gràcies a tots els qui heu posat el vostre donatiu.

"Estima i fes el que vulguis"

Sembla clar que el vertader centre del cristianisme no consisteix ni en veritats, ni en preceptes ni en actes de culte. El centre del cristianisme és la persona de Jesucrist en qui Déu ens ha reconciliat amb ell mateix i ens ha fet fills seus. Tot cristià de debò acabarà per dir com sant Pau: "Per a mi, viure és Crist". A aquesta primacia de la persona de Jesucrist en el pol "objectiu" de la vida cristiana hi correspon el seu vessant subjectiu, primacia de l'amor. En Jesucrist se'ns ha revelat Déu com a amor originari i inesgotable que amb el seu amor ens convoca a una existència que té la seva raó de ser, el seu principi i fonament, la seva substància i la seva finalitat última en l'amor. Per això, tot i que hi hagi molts de preceptes, tots es resumeixen en l'únic manament de l'amor. Totes les concepcions cristianes de l'home coincideixen en

que l'home és imatge de Déu cridat a ser Déu-per-participació. Però si sabem que "Déu és amor", l'única manera efectiva de realitzar aquesta condició excelsa és participar en l'amor. Per això deim els cristians que "hem cregut en l'amor", que "només l'amor és digne de fe" i que al final "serem examinats de l'amor".

L'obediència a les normes, les pràctiques de culte, la mateixa fe, són importants. Però sense l'amor, no valen res. En canvi el que estima ha arribat a la perfecció. Sense amor, el cristianisme és una càrrega insuportable, legalisme i rigorisme que entenebreix la vida. L'amor, sempre sigui efectiu, realista, transforma el contingut de la vida i l'estil de viure. Veritablement: "Estima i fes el que vulguis".

J. M. Velasco

Pluviometria

Juny de 1998

Durant el passat més de juny, no s'ha enregistrat gens de pluja.

Temps passat

10 anys enrere
Juliol de 1988
Duncan-Dhu

Una gran vetllada musical recreativa tengué lloc al camp de futbol la nit del 9 al 10 de juliol de 1988 amb l'actuació del famós grup musical Duncan-Dhu. L'acte, organitzat per l'Ajuntament i Ràdio Murta, concentrà una enorme multitud de joves.

25 anys enrere
Juliol de 1973

Primera agència d'assegurances

Antoni Gomila Jaume, acollint-se a una ordre del Ministeri d'Hisenda per la qual es regulava la professió d'agent d'assegurances, va obrir pel juliol de 1973 la primera oficina d'aquest ram a Montuïri.

I Curset de mallorquí

Als locals de l'escola parroquial i organitzat per l'Obra Cultural Balear aquest juliol de 1973 va començar un curset de mallorquí, el qual tengué una durada de dos mesos.

50 anys enrere
Juliol de 1948

Acomiadament del vicari Estelrich i venguda de Bernat Martorell

El vicari jove, don Josep Estelrich, a partir de dia 20 de juliol de 1948 deixà de ser vicari de Montuïri per haver-lo nomenat de Felanitx. Quasi simultàniament don Bernat Martorell vengué a la vila per substituir-lo.

100 anys enrere
Juliol de 1898

Unió republicana

La tensió política ja se sentia per tot arreu i a Montuïri ja es començava a organitzar el republicanisme. I pel juliol de 1898 es constituí aquí el Comitè de la Unió Republicana.

Nomenament de clavaris

En aquell temps era costum nomenar clavaris poc abans de les festes perquè es cuidassin d'organitzar-les. Dia 30 de juliol de 1898 es designaren clavaris per a les de Sant Bartomeu, Josep Roca Mayol i Josep Nicolau.

Demografia

Juny de 1998
Naixements

Dia 15.- Miquel Antoni Mayol Ruiz fill de Jaume i de Maria Mercè.

Defuncions

Dia 25.- Joana Aina Martorell Mari-món "Prats", casada de 74 anys.

Matrimonis

Dia 20.- Jaume Bauzà Mayol amb Catalina Pomar Oliver

Guinar en casa

Motlle de bacallà

Ingredients

200 gms. de bacallà
Pebre vermell torrat
Julivert, ceba, llet, cinc ous.
Xitxeros i tomàtignes

Elaboració

Amb els 200 grams de bacallà que haurem posat en remull el dia anterior, es pica el pebre i el julivert. Posarem una greixonera amb oli al foc i mitja ceba tallada petita. Quan agafa el color la llevam del foc i hi afegim un tasset de llet i tres ous i després el bacallà picat. Untam el motlle de saïm i li posam unes tires de pebre i ho ficam dins el forn. Preparam una salsa de tomàtiga, i dins una greixonera hi tenim dos ous bullits i xitxeros bullits i sucats (els ous a trossets). Mesclam ous i xitxeros amb la salsa. El motlle es torna a una font rodona i es posa la salsa pels costats.

Jerònia Fiol Garau

Noces d'argent

21 juliol 1973

Sebastià Amengual Batle (de Biniali) amb Joana Aina Sastre Manera "Pellusca".

30 juliol 1973

Gabriel Gomila Jaume "Canet" amb Francisca Pocoví Adrover "Boira"

Apotecaries

5 juliol Porreres	26 juliol Ariany
12 " St. Joan	2 agost Montuïri
19 " Vilafranca	

Glosa

Les obres del camp de futbol

Es batle de Montuïri,
que no sabeu lo que vol?
és 'cabar es camp de futbol
i abans des banyos que estigui.
Ell mos fa que es poble brilli,
tots sabeu lo que fa nou;
quan es poble se remou
és ell qui passa es martiri;
es qui vol res que li digui,
'conseguirà lo que vol.
Que molts d'anys Déu li don pau,
tots plegats li demanam;
lo que he contat, si ho trobau
qu'ell de batle no mos fugi.

Amador Font

MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

BIGUES - BLOCS - RAJOLES - AÏLLAMENTS
TRANSPORT PROPÍ - PINTURES - XEMENEIES
DISSABTES MATÍ OBERT

Crta. Montuïri - Porreres, Km. 1 - Tlf. 64 66 95

MONTUIRI

Controla el risc, evita els perills.

A la muntanya, ni un pas en fals.

En cas d'extrema
necessitat

112
UDOS
TELÉFON D'EMERGENCIA

GOVERN BALEAR